בעזהשי"ת

קונטרס

האלט זיך שטארק

ווי עס ווערט ערקלערט אז דער עיקר גרויסקייט און שיינקייט פון א איד איז, ווען ער דערהאלט זיך ביים איבערשטן, ווען עס גייט איבער אויף אים שוועריקייטן רחמנא לצלן.

פארגעלערנט דורך

כבוד קדושת הרב הצדיק מוהרא"ש זי"ע

ליל ששי תצוה, תשע"ג

געבויעט אויף די ווערטער פון הייליגן רבי'ן, אדונינו מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

און אויף די ווערטער פון זיין תלמיד, מורינו הגאון הקדוש

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

און עס איז צוזאמגעפלאכטן מיט פסוקים פון תורה, נביאים, כתובים, און מאמרים פון אונזערע הייליגע חכמים פון גמרא און מדרשים און הייליגן זוהר.

עס איז געברענגט געווארן צום דרוק
דורך חסידי ברסלב - נוא יארק יצ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש
וויליאמסבורג
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש
בארא פארק
4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש
קרית יואל
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש
קרית יואל
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש
בלומינגראוו
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש
מאנסי
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551

היכל הקודש
ירושלים
רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

היכל הקודש
בני ברק
רחוב ירושלים 2
052.760.5715

צו הערן די
הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב
212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב
212.444.9169

נדפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754
718.387.2691
www.BreslevCenter.com

הַאלְט זִיךְ שְׁטַארְק

א.

אִין דִי וָואכֶעדִיגֶע סִדְרָה גֶעפוּנֶען מִיר, אַז דֶער בַּאשֶׁעפֶער הָאט גֶעגֶעבְּן אַ מִצְוָה מֶען זָאל אָנְצִינְדְן דִי ׳מְנוֹרָה׳ מִיט ״שֶׁמֶן זַיִת זָךְ״ – לוֹיטֶערֶע אֵיילְבִּירְטְן אוֹיל. וִוי אַזוֹי הָאט מֶען דָאס גֶעמַאכְט? ׳כָּתִית לַמָּאוֹר׳, מֶען הָאט עֶס גוּט צוּשְׁטוֹיסְן, אַזוֹי אִיז אַרוֹיסְגֶעקוּמֶען קְלָארֶע רֵיינֶע אוֹיל, אַז עֶס הָאט גוּט גֶעלָאכְטְן.

דָאס אִיז אַ לִימוּד פַאר יֶעדְן מֶענְטְשׁ, וָואס זַיין נְשָׁמָה אִיז אַ ׳חֵלֶק אֱלֹקַי מִמַּעַל׳ – אַ שְׁטִיק בַּאשֶׁעפֶער כַּבְיָכוֹל,

נָאר דֶער בַּאשֶׁעפֶער לֵייגְט דָאס אַרַיין אִין אַ גוּף וָואס עֶס קוּמְט אַרָאפּ דוּרְךְ דִי טַאטֶע אוּן מַאמֶע (נִדָּה ל״א, ע״א), אוּן זַיין גַאנְצֶע חַיוּת אִיז פוּן דִי נְשָׁמָה, אוּן עֶס אִיז זֵייעֶר שְׁוֶוער פַאר אַ מֶענְטְשׁ צוּ פַארְשְׁטֵיין, וִוי אַזוֹי קֶען זַיין אַז רוּחְנִיוּת אִיז אַרַיינְגֶעלֵייגְט אִין דִי גַשְׁמִיוּת? אוּן וֶועגְן דֶעם אִיז אִים אוֹיךְ שְׁוֶוער צוּ פַארְשְׁטֵיין, וָואס הֵייסְט אַ הֶעכֶערֶע סָארְט מֶענְטְשׁ? וַוייל מִיט וָואס אִיז עֶר הֶעכֶער פוּן אַן אַנְדֶערְן?!

נָאר עֶס שְׁטֵייט אִין זֹהַר הַקָּדוֹשׁ (מִשְׁפָּטִים, דַּף צד ע״ב): וֶוען אַ קִינְד וֶוערְט גֶעבּוֹירְן גֶעט מֶען אִים אַ 'נֶפֶשׁ', אִיז עֶר מֶער זוֹכֶה, גֶעט מֶען אִים שׁוֹין אַ 'רוּחַ', אִיז עֶר נָאכְמֶער זוֹכֶה, גֶעט מֶען אִים שׁוֹין צוּ אַ 'נְשָׁמָה', בִּיז מֶען גֶעט אִים 'חַיָּה' אוּן 'יְחִידָה' – אַז עֶר וִויל שׁוֹין נָאר דֶעם בַּאשֶׁעפֶער; אוּן דָאס אַלֶעס אִיז נָאךְ בַּיי נֶפֶשׁ אַלֵיינְס, אוּן אַזוֹי גֵייט דָאס נָאכְדֶעם וַוייטֶער, הֶעכֶער אוּן הֶעכֶער וְכוּ'.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן כא): אוֹיבְן אוֹיפְן יַם זֶעהְט מֶען אַז דִי וַואסֶער אִיז גְלַייךְ, אָבֶּער אַז מֶען גֵייט אַרַיין אִינֶעם וַואסֶער, זֶעהְט מֶען, אַז אָנְפַאנְג

אִיז נָאךְ נִידֶערִיג, אַבִּיסְל וַוייטֶער אִיז שׁוֹין טִיפֶער, אוּן אַזוֹי וֶוערְט דִי יַם אַלְץ טִיפֶער אוּן טִיפֶער, בִּיז אִינְמִיטְן דֶער יַם אִיז דִי וַואסֶער טִיף בִּיזְן תְּהוֹם, דָאס אִיז וָואס עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק (יְשַׁעְיָה יא, ט): וּמָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת הֲוָיָ"ה כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים - וֶוען דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער וֶועט הֶעלְפְן עֶס וֶועט זַיין דִי גְאוּלָה, וֶועט שׁוֹין יֶעדֶער וִויסְן פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אָבֶּער דָאס וֶועט זַיין אַזוֹי וִוי דִי וַואסֶער, וָואס פוּן אוֹיבְן אִיז דָאס גְלַייךְ, אָבֶּער אִין דִי טִיפֶענִישׁ אִיז דָא אַ גְרוֹיסֶער חִילוּק. אַזוֹי אוֹיךְ וֶועט יֶעדֶער דֶעמָאלְטְס וִויסְן אַז עֶס אִיז דָא אַ בַּאשֶׁעפֶער, אַפִילוּ לְהַבְדִיל דִי גוֹיִם, אָבֶּער דִי טִיפְקֵייט פוּנֶעם שֵׂכֶל וִויפִיל יֶעדֶער וֶועט מַשִּׂיג זַיין, אִין דֶעם וֶועט זַיין אַ גְרוֹיסֶער חִילוּק.

קוּמְט אוֹיס, אַוַודַאי בִּכְלָלִיוּת הָאט יֶעדֶער אִיד אֱמוּנָה, אָבֶּער דָאךְ כַּאפְּט אַ חִילוּק צְוִוישְׁן אֵיינֶער אִינֶעם צְוֵוייטְן, וַוייל אַז אֵיינֶער הָארֶעוֶועט מֶער, פַארְשְׁטֵייט עֶר מֶער. אַזוֹי וִוי בְּגַשְׁמִיוּת כַּאפְּט אַ גְרוֹיסֶער חִילוּק פוּן אֵיינֶער וָואס הָאט זִיךְ קוֹים נֶעכְטְן גֶעלֶערְנְט אַ פַאךְ, צוּ אֵיינֶער

וָואס טוּט דָאס שׁוֹין פוּפְצִיג יָאר, וָואס עֶר קֶען דָאס שׁוֹין טוּהן מִיט פַארְמַאכְטֶע אוֹיגְן, אִיז דָאךְ אַווַדַאי אוּן אַווַדַאי בְּרוּחָנִיוּת אַ גְרוֹיסֶער חִילוּק פוּן אֵיינֶער וָואס הֵייבְּט קוֹים אָן צוּ הָארֶעוֶועז, אוּן וִוי נָאר עֶס הֵייבְּט אִים אָן אִיבֶּערְצוּגֵיין, מֶען אִיז אִים מְבַזֶה, אָדֶער עֶר וִויל זַיין אַן עֶרְלִיכֶער אִיד אוּן עֶס גֵייט אִים נִישְׁט, טְרַאכְט עֶר שׁוֹין: מֶען דַארְף מִיךְ נִישְׁט הָאבְּן, אוּן עֶר לָאזְט שׁוֹין אַלֶעס אָפּ, צוּ אֵיינֶער וָואס מֶען פְּרָאבִּירְט אִים גוּט גוּט אוֹיס, אוּן עֶר דֶערְהַאלְט זִיךְ אוּן עֶר גֵייט וַוייטֶער, עֶר כַאפְּט פֶּעטְשׁ וְכוּ׳, אוּן דָאךְ דֶערְהַאלְט עֶר זִיךְ. אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט (עַיֵין קִיצוּר לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן סִימָן ו): ״דֶער עִיקָר אִיז, ׳שֶׁקוֹרִין׳ דֶערְהַאלְטְן זִיךְ״.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אַמָאל דֶערְצֵיילְט אַ מַעֲשֶׂה (כּוֹכְבֵי אוֹר מַעֲשִׂיוֹת וּמְשָׁלִים, סִימָן ב): עֶס אִיז גֶעוֶוען אַ אָרִימֶער מֶענְטְשׁ, וָואס הָאט זִיךְ גֶעשְׁפַּייזְט דוּרְכְדֶעם וָואס עֶר הָאט גֶעגְרָאבְּן לֵיים אוּן דָאס פַארְקוֹיפְט, אֵיינְמָאל אִינְמִיטְן גְרָאבְּן הָאט עֶר גֶעזֶעהְן אַ שְׁטִיקְל גְלָאז וָואס שַׁיינְט, הָאט עֶר זִיךְ גֶעפְרֵיידְט דֶערְצוּ, אוּן עֶר גֵייט מִיט דֶעם צוּ אַ

סְטָאר, זָאגְט אִים יֶענֶער: דוּ וֵוייסְט וָואס דוּ הָאסְט? דָאס אִיז דָאךְ אַ דֵיימַאנְד! אוּן עֶר שִׁיקְט אִים צוּ אַ סְטָאר וָואס פַארְקוֹיפְט צִירוּנְגֶען מִיט דֵיימַאנְטְן, גֵייט עֶר דָארְט אַרַיין, זָאגְט אִים דֶער גֶעשֶׁעפְטְס מַאן: דוּ הָאסְט אַ פַּארְמֶעגְן וָואס דִי גַאנְצֶע שְׁטֶעטְל הָאט נִישְׁט אַזוֹיפִיל גֶעלְט וִויפִיל דֶער דֵיימַאנְד אִיז וֶוערְד, דֶערְפַאר זָאלְסְטוּ גֵיין אִין שְׁטָאט אַרַיין דָארְטְן וֶועסְטוּ טְרֶעפְן מֶענְטְשְׁן וָואס הַאנְדְלֶען מִיט דֵיימַאנְטְן, וֶועלְן זֵיי דִיר דָאס קֶענֶען בַּאצָאלְן.

אָבֶער עֶר הָאט נִישְׁט גֶעהַאט קַיין גֶעלְט אַפִילוּ פַארְן וֶועג, אִיז עֶר גֶעגַאנְגֶען צוּפִיס, בִּיז עֶר אִיז אָנְגֶעקוּמֶען אִין אַ גְרוֹיסֶע שְׁטָאט, זָאגְט אִים דָארְט אֵיינֶער פוּן דִי דֵיימַאנְט סוֹחֲרִים: דוּ הָאסְט אַזָא פַארְמֶעגְן אַז נָאר בַּיי דִי קֶענִיגְלִיכֶער שְׁטָאט אַלֵיין קֶען מֶען דִיר בַּאצָאלְן דֶערְפַאר, אוּן דֶער מֶלֶךְ קֶען עֶס אָפְּקוֹיפְן. הָאט עֶר גֶעדַארְפְט נֶעמֶען אַ שִׁיף, אָבֶער עֶר הָאט נִישְׁט גֶעהַאט קַיין גֶעלְט דֶערְפַאר, [קוֹים וָואס עֶר הָאט גֶעהַאט אַבִּיסְל גֶעהֶערִיגֶע וֶועשׁ זִיךְ אָנְצוּטוּהְן, אָבֶער מִיט אַ רָצוֹן קֶען מֶען אַלֶעס אִיבֶּערְקוּמֶען], אִיז עֶר גֶעגַאנְגֶען צוּם שִׁיף בָּארְטְן, אוּן עֶר

זָאגְט: אִיךְ וִויל רֶעדְן מִיטְן קַאפִּיטַאן. אוּן עֶר וַוייזְט אִים דִי דֵיימַאנְד וָואס עֶר הָאט, פַארְשְׁטֵייט זִיךְ וֶוען דֶער קַאפִּיטַאן הָאט גֶעזֶעהְן וָואסְפַארַא עוֹשֶׁר עֶר אִיז, הָאט עֶר אִים גֶעגֶעבְּן אַן עֶקְסְטֶערְן צִימֶער אִין דִי עֶרְשְׁטֶע קְלַאס, מִיט אַ מְשָׁרֵת וָואס זָאל אִים בַּאדִינֶען אוֹיפְן וֶועג.

יֶעדְן טָאג פְלֶעגְט דֶער קַאפִּיטַאן קוּמֶען מִיט אִים שְׁמוּעֶסְן, עֶר אִיז דָאךְ אַזַא מֶעכְטִיגֶער עוֹשֶׁר, אוּן עֶר הָאט טַאקֶע גֶעהַאט אִין זִיךְ אַ שְׁטַארְקֵייט אַז עֶר הָאט גֶעקֶענְט מִיטְשְׁפִּילְן 'מַעֲשֶׂה עוֹשֶׁר', [כָּאטְשִׁיג עֶר הָאט נָאךְ קֵיינְמָאל נִישְׁט טוֹעֵם גֶעוֶוען וָואס הֵייסְט אַן עוֹשֶׁר], אוּן בִּשְׁעַתְ'ן עֶסְן פְלֶעגְט עֶר הַאלְטְן דִי דֵיימַאנְד אוֹיפְן טִישׁ, כְּדֵי עֶר זָאל זַיין פְרֵיילֶעךְ אוּן עֶר זָאל הָאבְּן אַ גוּטְן אַפֶּעטִיט.

אֵיינְמָאל נָאכְן עֶסְן הָאט אִים גֶעכַאפְּט דִי שְׁלָאף, אוּן עֶס קוּמְט אַרַיין דֶער אָפְּרֵיינִיגֶער, אוּן עֶר נֶעמְט דִי טִישְׁטוּךְ מִיט אַלֶע שְׁמוּץ אוּן בְּרֶעקְלֶעךְ, אוּן שָׁאקֶעלְט עֶס אַרַיין צוּזַאמֶען מִיטְן דֵיימַאנְד אִין יַם אַרַיין! וֶוען עֶר וֶועקְט זִיךְ אוֹיף אוּן עֶר זֶעהְט וָואס דָא הָאט פַּאסִירְט,

הָאט עֶר זִיךְ זַייעֶר דֶערְשְׁרָאקְן: אַז דֶער קַאפִּיטַאן וֶועט גֶעוָואר וֶוערְן אַז אִיךְ בִּין אַ פָּשׁוּטֶ׳ער שְׁנָארֶער און אִיךְ הָאבּ בִּכְלַל נִישְׁט קַיין גֶעלְט, וֶועט עֶר מִיר גְלַייךְ אַרַיינְוַוארְפְן אִין יַם אַרַיין. אָבֶער "עֶר הָאט זִיךְ גֶעשְׁטַארְקְט, און זִיךְ גֶעמַאכְט וִוי עֶס וָואלְט גָארְנִישְׁט פַּאסִירְט", און עֶר הָאט וַוייטֶער גֶערֶעדְט מִיט דֶעם זֶעלְבְּן בְּרֵייטְקֵייט אַזוֹי וִוי פַארְדֶעם.

וֶוען דֶער שִׁיף הָאט שׁוֹין גֶעהַאלְטְן נָאנְט בַּיים אָנְגֶעקוּמֶען צוּם בָּארְטְן, קוּמְט דֶער קַאפִּיטַאן צוּ אִים צוּ, און עֶר זָאגְט אִים: הֶער זִיךְ אַיין! אִיךְ פִּיר דָא אַסַאךְ זֶעק מִיט וֵוייץ, און אִיךְ הָאבּ מוֹרָא עֶס זָאל זַיין אוֹיף מַיין נָאמֶען, וַוייל מֶען וֶועט זָאגְן אַז אִיךְ הָאבּ עֶס גֶע׳גַנְבֶ׳עט, [עֶר טָאר נִישְׁט טְרָאגְן אַזוֹיפִיל אֵייגֶענֶע סְחוֹרָה], און וִויבַּאלְד אִיךְ זֶעה אַז דוּ בִּיסְט אַן אָרֶענְטְלִיכֶער גְבִיר, שְׁרַייבּ אִיךְ אַלֶעס אַרִיבֶּער אוֹיף דַיין נָאמֶען, און נָאכְדֶעם וָואס מֶען וֶועט אַרִיבֶּערְגֵיין דֶעם וַואך גְרֶענִיץ, און מֶען וֶועט שׁוֹין זַיין אִין שְׁטָאט, וֶועסְטוּ מִיר עֶס צוּרִיק אִיבֶּערְשְׁרַייבְּן. און עֶר הָאט מַסְכִּים גֶעוֶוען.

ווִי נָאר מֶען אִיז אָנְגֶעקוּמֶען, הָאט דֶער קַאפִּיטַאן גֶע׳פְּגֶר׳ט, פַארְשְׁטַייט זִיךְ דֶער אִיד הָאט פַארְקוֹיפְט דִי גַאנְצֶע סְחוֹרָה, אוּן עֶר אִיז גֶעוָוארְן אַ מוֹרָא׳דִיגֶער עוֹשֶׁר. הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אוֹיסְגֶעפִירְט נָאךְ דִי מַעֲשֶׂה: ״דִי דַיימַאנְד אִיז ׳נִישְׁט׳ גֶעוֶועזְן זַיינְס, וַוייל עֶר הָאט עֶס פַארְלוֹירְן! דִי וֵוייץ אִיז ׳יָא׳ גֶעוֶוען זַיינְס, וַוייל עֶס אִיז גֶעבְּלִיבְּן בַּיי אִים! אוּן פַארְוָואס אִיז עֶר גֶעקוּמֶען צוּ זַיין זַאךְ, וַוייל עֶר הָאט זִיךְ דֶערְהַאלְטְן״.

אוּן דָאס הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט אוֹיף זִיךְ, פַארְוָואס אִיז עֶר גֶעקוּמֶען צוּ זַיין זַאךְ, וַוייל עֶר הָאט זִיךְ דֶערְהַאלְטְן. וַוייל אוֹיף דִי וֶועלְט מוּז מֶען זִיךְ דֶערְהַאלְטְן, אוּן אוֹיבּ עֶס אִיז אוֹיף אֵיינֶעם נִגְזָר גֶעוָוארְן אַז עֶר דַארְף דוּרְכְגֵיין צָרוֹת אוּן יִסוּרִים, בִּזְיוֹנוֹת אוּן שְׁפִיכַת דָמִים, מֶען זָאל רֶעדְן אוֹיף אִים אַלֶע שְׁלֶעכְטֶס, וֶועט גָארְנִישְׁט נִיצְן אוּן עֶר וֶועט דָאס מוּזְן דוּרְכְגֵיין.

דֶער זֹהַר הַקָדוֹשׁ (בְּרֵאשִׁית דַף כח ע״א), לֵייגְט צוּ אֵיין וָוארְט אוֹיפְן פָּסוּק (בְּרֵאשִׁית ב, כ): **וּלְאָדָם לֹא מָצָא עֵזֶר, [כֵּלְהוֹ] כְּנֶגְדוֹ** – דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט נִישְׁט גֶעטְרָאפְן

פַאר אָדָם קַיין הֶעלְפֶער בַּיים לֶעצְטְן גָלוּת, נָאר אַלֶע זֶענֶען קֶעגְן אִים; וָואס דָאס גֵייט אַרוֹיף אוֹיפְן הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן וָואס אַלֶע זֶענֶען גֶעוֶוען קֶעגְן אִים (כּוֹכְבֵי אוֹר מַאֲמַר חָכְמָה וּבִינָה, אוֹת מב). אוּן עֶר אִיז נֶעבֶּעךְ אִינְגַאנְצְן פַארְדֶעקְט אוּן בַּאהַאלְטְן פוּן דֶער וֶועלְט, אוּן אוֹיבּ דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי - וָואס עֶר אִיז דִי שֵׁיינְקֵייט אוּן דִי חֵן פוּן דִי גַאנְצֶע וֶועלְט - וָואלְט נִתְגַלֶה גֶעוָוארְן, וָואלְט פַאר יֶעדְן לֶעכְטִיג גֶעוָוארְן, אוּן יֶעדֶענְס אוֹיגְן וָואלְט זִיךְ גֶעעֶפֶענְט וְכוּ' (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן סז). קוּמְט אוֹיס אַז דֶער עִיקָר דַארְף מֶען זִיךְ קֶענֶען דֶערְהַאלְטְן אוֹיף דֶער וֶועלְט.

דָאס הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעזָאגְט פַאר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עֶר זָאל הֵייסְן דִי אִידְן בְּרֶענְגֶען קְלָארֶע אוּן לוֹיטֶערֶע אוֹיל, אוּן דָאס מַאכְט מֶען דוּרְכְדֶעם וָואס מֶען צוּשְׁטוֹיסְט דָאס גוּט. דָאס גֵייט אַרוֹיף אוֹיף דִי 'מֹחַ' פוּן אַ מֶענְטְשׁ וָואס דָאס וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן 'אוֹיל', [דֶער מוֹחַ הָאט אִין זִיךְ פַייכְקֵייט אוּן פֶעטְקֵייט, וָואס פוּן דֶעם קוּמְט דִי זֶרַע (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ס), וֶועגְן דֶעם וֶוען אַ מֶענְטְשׁ זִינְדִיגְט רַחְמָנָא לִצְלָן מִיט פְּגַם הַבְּרִית, וֶוערְט אִים דִי מֹחַ

אוֹיסְגֶעטְרוּקֶענְט, בְּמֵילָא אִיז עֶר נֶערְוֶועז אוּן מְשׁוּגָע (עַיֵּין לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן לו)]. אוּן וִוי אַזוֹי אִיז מֶען זוֹכֶה צוּ אַ לוֹיטֶערְן מוֹחַ? אַז עֶס אִיז 'כָּתִית לַמָּאוֹר'; מֶען הָאט דִיךְ גוּט צוּקְנַאקְט אוּן צוּבְּרָאכְן אוּן דָאךְ הָאסְטוּ דִיךְ דֶערְהַאלְטְן, דֶעמָאלְטְס לַייכְט מֶען שׁוֹין גָאר אַנְדֶערְשׁ. אוּן דָאס אִיז דֶער עִיקָר חִילוּק פוּן אֵיינֶער צוּם צְוֵוייטְן.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אַמָאל גֶעזָאגְט (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן, סִימָן תקנה): בַּיים בַּאשֶׁעפֶער אִיז זֵייעֶר חָשׁוּב אַ גֶעפְּרֶעגְלְטְן חָסִיד; אַזוֹי וִוי מֶען בְּרָאט אוֹיס אַ הִינְדְל [טְשִׁיקֶן] אוּן עֶס אִיז גוּט אוֹיסְגֶעבְּרֶענְט פוּן אַלֶע זַייטְן, אַזוֹי אִיז אִין הִימְל זֵייעֶר חָשׁוּב וֶוער עֶס דֶערְהַאלְט זִיךְ מִיט אַלֶע אִיבֶּערְגֵייעֶכְץ. עֶס שְׁטֵייט אִין זֹהַר הַקָדוֹשׁ (הַקְדָמָה דַף ד ע"א): עֶס גֵייט אַרוֹיס אַ 'כְּרוּז' פוּן הִימְל, וָואס רוּפְט אוֹיס: "וֶוער פוּן עֶנְק הָאט אַ שַׁיְיכוּת צוּ עוֹלָם הַבָּא? וֶוער עֶס קֶען מַאכְן פוּן בִּיטֶער - זִיס, אוּן פוּן פִינְסְטֶער - לֶעכְטִיג". וַוייל נָאר אַזַא מֶענְטְשׁ הָאט שַׁיְיכוּת צוּ רוּחָנִיוּת, אוּן דָאס אִיז דֶער עִיקָר גְרוֹיסְקֵייט פוּן אַ אִיד, אַז עֶר קֶען זִיךְ דֶערְהַאלְטְן.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָאט אַמָאל גֶערֶעדְט צוּ אוּנְזֶערֶע לַייט, אוּן עֶר הָאט זִיךְ אִינְמִיטְן זֵייעֶר צוּפְלַאקֶערְט, אוּן גֶעזָאגְט אַזוֹי: פַארְוָואס הָאט רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי זוֹכֶה גֶעוֶוען צוּ וֶוערְן רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי? וַוייל עֶר הָאט גֶעהַאט 'דִי מָאס הִתְחַזְקוּת'!

[נָאכְדֶעם וָואס עֶר הָאט אַרוֹיסְגֶעזָאגְט אָפֶען וֶוער דִי רוֹמִיִים זֶענֶען אוּן וִוי שְׁמוּצִיג זֵיי זֶענֶען, אוּן אַלֶע גוּטֶע זַאכְן וָואס זֵיי מַאכְן אִיז נָאר פַאר זֵייעֶרֶע אֵייגֶענֶע צְוֶועקְן, אוּן נִישְׁט פַאר דִי טוֹבָה פוּן דִי אִידְן (עַיֵין עֲבוֹדָה זָרָה ב, ע"ב), אוּן דֶער רוֹמִי'שֶער קֵיסֶר הָאט אִים גֶעוָואלְט כַאפְּן דֶערְפַאר, הָאט עֶר זִיךְ גֶעדַארְפְט בַּאהַאלְטְן אִין בֵּית הַמִדְרָשׁ, אוּן זַיין וַוייבּ פְלֶעגְט אִים בְּרֶענְגֶען צוּ עֶסְן, נָאכְדֶעם וֶוען מֶען הָאט אִים שׁוֹין שְׁטֶערְקֶער גֶעזוּכְט, הָאט עֶר גֶעזָאגְט פַאר זַיין זוּהְן אֶלְעָזָר: אִיךְ הָאבּ מוֹרָא אַז מֶען וֶועט כַאפְּן דִי מַאמֶען אוּן אִיר אוֹיסְפַּיינִיגְן, אוּן זִי וֶועט נָאךְ אוֹיסְזָאגְן, מִמֵילָא לָאמִיר אַנְטְלוֹיפְן. אוּן זֵיי הָאבְּן זִיךְ בַּאהַאלְטְן אִין אַ הֵייל אִין שְׁטֶעטְל פְּקִיעִין, אוּן עֶר אִיז גֶעוֶוען דָארְט מִיטְן זוּהְן צְוֶועלֶעף יָאר, אוּן וֶוען עֶר אִיז

אַרוֹיסְגֶעגַאנְגֶען הָאט מֶען אִים פוּן הִימְל צוּרִיק גֶעשִׁיקְט אוֹיף נָאךְ אַ יָאר (שַׁבָּת ל״ג ע״ב); צוּ קֶענֶען זִיצְן דְרַייצְן יָאר אִין אַ מְעָרָה אוּן נִישְׁט זֶעהְן דִי לֶעכְטִיגְקֵייט, מוּז מֶען דָאךְ הָאבְּן אוֹיסְטֶערְלִישֶׁע כּוֹחוֹת, נָאר רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי הָאט זִיךְ דֶערְהַאלְטְן!].

דֶער אֲרִ״י הַקָדוֹשׁ אִיז גֶעקוּמֶען צוּ זַיין זַאךְ, וַוייל עֶר הָאט גֶעהַאט ׳דִי מָאס הִתְחַזְקוּת׳! [עֶר אִיז גֶעוָוארְן אַ יָתוֹם פוּן זַיין טַאטֶע אַלְץ קְלֵיין קִינְד, אוּן זַיין מַאמֶע אִיז גֶעגַאנְגֶען אוֹיף מִצְרַיִם צוּ אִיר בְּרוּדֶער, אִיז עֶר דָארְט אוֹיפְגֶעוַואקְסְן בַּיי זַיין פֶּעטֶער, אוּן עֶר אִיז גֶעוֶוען דָארְט אַלֵיין אִין מִצְרַיִם נֶעבְּן דֶעם נִילוּס, אָפְּגֶעזוּנְדֶערְט פוּן דֶער וֶועלְט, שְׁטֶעלְט אַייךְ פָּאר: אַ מֶענְטְשׁ וָואס הָאט אַזֶעלְעכֶע יְדִיעוֹת, אוּן אֵלִיָהוּ הַנָבִיא קוּמְט שְׁטֶענְדִיג צוּ אִים לֶערְנֶען, אוּן עֶר הָאט נִישְׁט קֵיינֶעם פַאר וֶועם עֶפֶּעס מְגַלֶה צוּ זַיין. דָאס אִיז דָאךְ אַ מוֹרָא׳דִיגֶער צַעַר, אָבֶער עֶר הָאט זִיךְ דֶערְהַאלְטְן, וַוייל עֶר הָאט גֶעהַאט ׳דִי מָאס הִתְחַזְקוּת׳].

דֶער בַּעַל-שֵׁם-הַקָדוֹשׁ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אִיז גֶעקוּמֶען צוּ זַיין זַאךְ, וַוייל עֶר הָאט גֶעהַאט ׳דִי מָאס הִתְחַזְקוּת׳! [אוֹיפְן בַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָדוֹשׁ הָאבְּן גֶעקְרִיגְט דִי גְרֶעסְטֶע גְדוֹלִים, אַפִילוּ זַיין אֵייגֶענֶע שְׁוָואגֶער דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶרְשׁוֹן קִיטוּבֶ׳ער זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, הָאט אִין אָנְפַאנְג גֶעמֵיינְט אַז זַיין שְׁוֶועסְטֶער הָאט גֶענוּמֶען עֶפֶּעס אַ פַּארְגְרֶעבְּטֶער יוּנְג, וַוייל עֶר הָאט זִיךְ מוֹרָא׳דִיג אוֹיסְבַּאהַאלְטְן, עֶר אִיז גֶעגַאנְגֶען מִיט אַזַא קוֹיט וְוי דִי גוֹיִם גֵייעֶן, אַרוּמְגֶעבּוּנְדְן מִיט אַ שְׁטְרִיקְל [פַאר אַ גַארְטְל].

אוּן פַארְוָואס אִיז דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי, גֶעוֶוען דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי? וַוייל עֶר הָאט גֶעהַאט אִין זִיךְ ׳דִי מָאס הִתְחַזְקוּת׳! הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן אוֹיסְגֶעפִירְט צוּם סוֹף: אוּן פַארְוָואס בִּין אִיךְ גֶעקוּמֶען צוּ וָואס אִיךְ בִּין גֶעקוּמֶען?! וַוייל אִיךְ הָאבּ אִין מִיר דִי מָאס הִתְחַזְקוּת!!!

וֶוען מֶען זָאל וִויסְן הַיינְטִיגֶע צַייטְן וְוי אַזוֹי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן הָאט אוֹיסְגֶעזֶעהְן... עֶר הָאט אַפִילוּ נִישְׁט גֶעהַאט קַיין הוּט, עֶר אִיז גֶעגַאנְגֶען מִיט אַ

קַאשְׁקֶעטְל [דַאטְשִׁיק], וֶועגְן דֶעם ווילַאנְג אַ מֶענְטְשׁ לֶעבְּט נָאךְ דָא אוֹיף דֶער וֶועלְט, אִיז זֵייעֶר שְׁוֶוער צוּ וִויסְן און אַנֶערְקֶענֶען זַיין גְרוֹיסְקֵייט, ווַייל דֶער שֶׁקֶר איז זֵייעֶר גְרוֹיס און דָאס זֶעהְט מֶען, מִמֵילָא לוֹיפְט מֶען דָאס נָאךְ.

דָאס אִיז טַאקֶע אֵיינֶע פון די טַעֲמִים פַארְוָואס מֶען פַארְשְׁטֶעלְט זִיךְ פּוּרִים, כְּדֵי צוּ ווַייזְן אַז מֶען קֶען דָא אוֹיף דֶער וֶועלְט גוּט פָאפְּן מֶענְטְשְׁן און זִיךְ פָארְשְׁטֶעלְן מִיט אַ גְרוֹיסֶע ווַייסֶע בָּארְד וְכוּ׳ און אַזוֹי אַלֶע מִינֵי אָנְטוּעֶכְץ, אָבֶּער ווי נָאר מֶען נֶעמְט דָאס אַרָאפּ, זֶעהְט מֶען אַז עֶר אִיז גָארְנִישְׁט מִיט נִישְׁט, נָאר עֶר הָאט זִיךְ פָּשׁוּט פַארְשְׁטֶעלְט.

ווִי בַּאקַאנְט הָאט דֶער הֵייליגֶער רֶבִּי ר׳ מֵאִיר פְּרִימִישְׁלַאנֶער זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ זֵייעֶר נִישְׁט גֶעקֶענְט פַארְלַיידְן קַיין גֶעפָאפְּטֶע זַאכְן, אַמָאל אִיז אֵיינֶער גֶעקוּמֶען צוּ אִים מִיט אַ בְּרֵייטְקֵייט, עֶר אִיז גֶעגַאנְגֶען מִיט פֶּעפִּיטֶע הוֹיזְן און אַזוֹי דֶעם גַאנְצֶען רֶבִּי׳שֶׁען לְבוּשׁ אִינְמִיטְן די וָואךְ, פְרֶעגְט עֶר אִים: וֶוער בִּיזְטוּ? זָאגְט עֶר: מַיין עֶלְטֶער זֵיידֶע אִיז גֶעוֶוען דֶער און דֶער! זָאגְט עֶר אִים: אִיךְ פְרֶעג דָאךְ דִיר, וֶוער ׳דוּ׳ בִּיזְט? זָאגְט עֶר: מַיין

טַאטֶע אִיז דֶער און דֶער... זָאגְט עֶר אִים: אִיךְ וֶועל דִיר דֶערְצֵיילְן אַ מַעֲשֶׂה:

אַמָאל אִיז אַ הוּנְט גֶעגַאנְגֶען אִין וַואלְד, און עֶר הָאט דָארְט גֶעטְרָאפְן אַ גֶע׳פֵּגֶר׳טְן לֵייבּ, הָאט עֶר זִיךְ אָנְגֶעטוּהְן דִי פֶּעלֶעכְל [הויט] פוּנֶעם לֵייבּ, נָאכְדֶעם הָאט עֶר גֶעטְרָאפְן אַ גֶע׳פֵּגֶר׳טְן בֶּער, הָאט עֶר זִיךְ אוֹיךְ אָנְגֶעטוּהְן דִי פֶּעלֶעכְל פוּנֶעם בֶּער, און נָאכְדֶעם פון אַ וָואלְף, און אַזוֹי פון נָאךְ חַיוֹת וָואס עֶר הָאט גֶעטְרָאפְן, הָאט עֶר אָנְגֶעטוּהְן אוֹיף זִיךְ, און וִוי עֶר גֵייט אַזוֹי אַרוּם, וֶוערְט אַ רַעַשׁ אִין וַואלְד: עֶס אִיז יֶעצְט אָנְגֶעקוּמֶען אַ בַּאשֶׁעפֶּענִישׁ וָואס אִיז נָאךְ קֵיינְמָאל נִישְׁט גֶעוֶוען! אַ לֵייבּ, אַ בֶּער, אַ וָואלְף וְכוּ׳, אַלֶעס אִין אֵיין חַיָה. און אַלֶע חַיוֹת הָאבְּן גֶעצִיטֶערְט פון דִי חַיָה, און אַזוֹי וִוי דִי לֵייבּ אִיז דֶער מֶלֶךְ פון אַלֶע חַיוֹת, הָאט עֶר גֶעזָאגְט פַארְן פוּקְס: דוּ בִּיזְט דָאךְ זֵייעֶר קְלוּג, וֶוער מִיר גֶעוָואר וֶוער דָאס אִיז. אִיז דֶער פוּקְס צוּגֶעגַאנְגֶען צוּ אִים מִיט אַ חָכְמָה, און אִים גֶעפְרֶעגְט: וֶוער בִּיזְטוּ? זָאגְט עֶר: מַיין עֶלְטֶער זֵיידֶע אִיז גֶעוֶוען אַ לֵייבּ. אָבֶּער וֶוער בִּיזְטוּ? זָאגְט עֶר: מַיין זֵיידֶע

אִיז גֶעוֶוען אַ וָואלְף! אַ בֶּער! אָבֶּער וֶוער בִּיזְטוּ? זָאגְט עֶר: אִיךְ בִּין אַ הוּנְט.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי מֵאִיר׳ל פוּן פְּרִימִישְׁלַאן הָאט אִים מִיט דֶעם גֶעוָואלְט אוֹיסְלֶערְנֶען אַז עֶר זָאל נִישְׁט בְּלָאזְן אוּן מַאכְן פוּן זִיךְ אַ גַאנְצֶער עֵסֶק, וַוייל דִי אַלֶע זַאכְן אִיז נָאר אַ שְׁפִּיל.

דֶער עִיקָר פוּן אַ צַדִיק אִיז, מֶען זָאל זֶעהְן בַּיי אִים תַּכְלִית, אַז אִיךְ הָאבּ בִּיז יֶעצְט נִישְׁט גֶעבֶּענְטְשְׁט, אוּן יֶעצְט אַדַאנְק דֶעם צַדִיק בֶּענְטְשׁ אִיךְ שׁוֹין בֶּעסֶער בָּרוּךְ הַשֵׁם, אִיךְ בֶּענְטְשׁ אִין אַ סִידוּר; אִיךְ הָאבּ קֵיינְמָאל נִישְׁט גֶעלֵיינְט קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמִּטָה, אִיךְ בִּין אַרַיינְגֶעפַאלְן אִין בֶּעט מִיט אַ מוֹרָא׳דִיגְן צוּבְּרָאכְנְקֵייט אוּן יִאוּשׁ, אוּן יֶעצְט לֵיין אִיךְ שׁוֹין בָּרוּךְ הַשֵׁם גֶעהֶערִיג קְרִיאַת שְׁמַע פַארְן שְׁלָאפְן.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זָאגְט (לִיקוּטֵי הֲלָכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמִּטָה, הֲלָכָה ב; עַיֵּין פְּרִי עֵץ חַיִּים שַׁעַר קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמִּטָּה, פֶּרֶק ה): אַפִילוּ אַ מֶענְטְשׁ הָאט גֶעזִינְדִיגְט מִיט דֶעם חֵטְא פוּן ׳הוֹצָאַת זֶרַע לְבַטָלָה׳ רַחְמָנָא לִצְלָן, אוּן עֶר לֵיינְט

קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמִּטָּה אַזוֹי ווִי דֶער אֲרִ״י הַקָּדוֹשׁ הָאט דָאס אוֹיסְגֶעשְׁטֶעלְט, אוּן עֶר זָאגְט דִי ווִידוּי, אִיז מֶען אִים מוֹחֵל אוֹיף אַלֶע זַיינֶע עֲבֵירוֹת.

אַזוֹי אוֹיךְ אִיז אַ אֱמֶתֶ׳ער עֶרְלִיכֶער אִיד מְזַכֶּה דֶעם מֶענְטְשׁ, עֶר זָאל אַרַיינְקוּמֶען אִין שׁוּהְל אוּן אָנְטוּהְן תְּפִילִין, דַאווֶענֶען דִי דְרֵיי תְּפִלּוֹת יֶעדְן טָאג, אַזוֹי הֶערְט עֶר קַדִּישׁ, עֶר עֶנְטְפֶערְט: אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּה וְכוּ׳. אוּן נָאכְדֶעם אִיז עֶר אִים שׁוֹין אוֹיךְ מְזַכֶּה עֶר זָאל אָנְהֵייבְּן לֶערְנֶען: חוּמָשׁ, מִשְׁנַיוֹת, גְמָרָא. דָאס הֵייסְט אַ רֶבִּי, עֶר גֶעט מִיר תַּכְלִית. אוֹיבּ נִישְׁט, אִיז עֶר נִישְׁט מֶער ווִי אַ פָּשׁוּטֶ׳ער הוּנְט, נָאר עֶר אִיז פַארְשְׁטֶעלְט מִיט אַלֶע עֶרְלֵיי פַארְשְׁטֶעלֶעכְצֶער.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אַמָאל גֶעזָאגְט, אוֹיף אֵיינֶעם ווָאס אִיז דֶעמָאלְטְס גֶעווֶען בַּאקַאנְט אַלְץ אַ מַנְהִיג: עֶר הָאט גוֹרֵם גֶעווֶען אַז טוֹיזֶענְט מֶענְטְשְׁן זָאלְן נִישְׁט אוֹיפְשְׁטֵיין צוּ תְּחִיַּית הַמֵּתִים! (חַיֵּי מוֹהֲרַ״ן סִימָן תקלז).

וַוייל דֶער עִיקָר אִיז אַז אַ אִיד זָאל קוּמֶען צוּ אַזַא מִין מַדְרֵיגָה אִין 'אֱלֹקוּת', אַז עֶס זָאל אִים שׁוֹין גָארְנִישְׁט אִינְטֶערֶעסִירְן, אוּן עֶר זָאל שׁוֹין גָארְנִישְׁט וֶועלְן נָאר דֶעם בַּאשֶׁעפֶער אַלֵיין, מְמֵילָא אִיז שׁוֹין בַּיי אִים נִישְׁט קַיין חִילוּק צְוִוישְׁן 'אָרוּר הָמָן' צוּ 'בָּרוּךְ מָרְדְּכַי', אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן לג): וָואס מֶער אַ מֶענְטְשׁ שְׁפִּירְט דֶעם בַּאשֶׁעפֶער, פַּארְלִיבְּט עֶר זִיךְ מֶער אִין בַּאשֶׁעפֶער, בִּיז עֶר טוּט אוֹיס דִי לְבוּשִׁים וָואס פַּארְשְׁטֶעלְן דֶעם בַּאשֶׁעפֶער, אוּן עֶר זֶעהְט שׁוֹין נָאר דֶעם בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים אַלֵיין אָן קַיין לְבוּשִׁים.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה זָאגְט (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת תְּחוּמִין, הֲלָכָה ה, אוֹת כז): יֶעצְט שֶׁעמֶען זִיךְ נָאךְ מֶענְטְשְׁן צוּ רֶעדְן אָפֶען פוּן בַּאשֶׁעפֶער; אוּן טָאמֶער רֶעדְט אֵיינֶער פוּן בַּאשֶׁעפֶער, זָאגְט מֶען אִים שׁוֹין: דוּ בַּאלַאנְגְסְט מִן הַסְתַּם דָארְטְן! וָואס אִיז? אִיךְ טָאר נִישְׁט רֶעדְן פוּן בַּאשֶׁעפֶער!?

מֶען זָאגְט אַ וֶוערְטְל אַז וֶוען אַ לִיטְוַואק הַאלְט אִינְמִיטְן לֶערְנֶען, אוּן אֵיינֶער זָאגְט: דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער

זָאגְט אִין אַ פָּסוּק, אָדֶער דָאס גְלַייכְן, זָאגְט עֶר: יֶעצְט לֶערְנְט מֶען, לָאז אָפּ דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן... בַּיים הֵיילִיגְן רֶבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, [אַזוֹי אוֹיךְ בַּיי נָאךְ אַסַאךְ צַדִיקִים] וֶוען עֶר פְלֶעגְט לֶערְנֶען הָאט מֶען גֶעהֶערְט וִוי עֶר זָאגְט: **שַׁמַאי אוֹמֵר** – שַׁמַאי זָאגְט, אַז דָאס אִיז דִי רָצוֹן פוּן בַּאשֶׁעפֶער, **הִלֵל אוֹמֵר** – הִלֵל זָאגְט, אַז דָאס אִיז דִי רָצוֹן פוּן בַּאשֶׁעפֶער. וַוייל דִי גַאנְצֶע תּוֹרָה אִיז דִי חָכְמָה פוּן בַּאשֶׁעפֶער אַלֵיין, אוּן אִיךְ לֶערְן נָאר וַוייל דֶער בַּאשֶׁעפֶער הָאט אַזוֹי גֶעהֵייסְן, אוּן דֶער בַּאשֶׁעפֶער אִיז אִין דִי תּוֹרָה, וָואס דָאס הֵייסְט ׳**תּוֹרָה לִשְׁמָהּ**׳.

אָבֶּער סְתָּם אַז מֶען זָאגְט שֵׁיינֶע דְרָשׁוֹת אוּן שֵׁיינֶע מְשָׁלִים אוּן חִידוּשִׁים וָואס אִיז גֶעבּוֹיעֶט אוֹיף לוּפְט, דָאס הֵייסְט, דֶער מֶענְטְשׁ וָואס הֶערְט עֶס הָאט פוּן דֶעם גָארְנִישְׁט, עֶר אִיז אַ צוּבְּרָאכֶענֶער מֶענְטְשׁ, וָואס הָאט אָפְּגֶעטוּהְן אַלֶע עֲבֵירוֹת אִין דִי וֶועלְט, אוּן עֶר לִיגְט אִין שְׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו, אוּן עֶר דַארְף הָאבְּן אֵיינֶער זָאל אִים מְחַזֵק זַיין, אוּן אַז מֶען קֶען מְחַזֵק זַיין אַזַא אִיד, אוּן אִים בְּרֶענְגְן נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן דָאס אִיז אַ חִידוּשׁ, אוּן

דָאס אִיז אַ אֱמֶתְ׳ער תַּלְמוּד־חָכָם און מַנְהִיג, אוֹיבּ נִישְׁט אִיז אַלֶעס אַ שֵׁיינֶער שְׁפִּיל (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן כח).

אָבֶּער דֶער וָואס אִיז עוֹסֵק מִיט אַ רַבִּים און עֶר הֶעלְפְּט אַנְדֶערֶע מוּז לַיידְן, וַוייל עֶר טְשֶׁעפֶּעט דֶעם סַמֶ״ךְ מֶ״ם, וָואס עֶר הָאט שׁוֹין יֶעדְן אִין זַיין טַאשׁ, און עֶר הָאט נִישְׁט מֶער קַיין מוֹרָא, און פְּלוּצְלִינְג קוּמְט אֵיינֶער מִיט אַ קְלֵיין מֶעסֶערְל און גֶעט אִים אַ שְׁנַייד, און עֶר נֶעמְט אַרוֹיס אֵיינֶעם נָאכְן אַנְדֶערְן פוּן שְׁאוֹל תַּחְתִּית, אַוַודַאי וֶוערְט דֶער סַמֶ״ךְ מֶ״ם צוּ ווִילְדֶעוֶועט, און עֶר מַאכְט זִיכֶער אַז מֶען זָאל אוֹיף דֶעם עֶרְלִיכְן אִיד רֶעדְן כָּל דָבָר אָסוּר.

דֶערְפַאר, פַאר דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּינְ׳ס נְשָׁמָה אִיז אַרָאפּ גֶעקוּמֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט, הָאט דֶער סַמֶ״ךְ מֶ״ם גֶעמַאכְט אַ טוּמֶעל און אַ רַעשׁ: אוֹיבּ דִי נְשָׁמָה קוּמְט אַרָאפּ, הָאבּ אִיךְ שׁוֹין נִישְׁט וָואס צוּטוּהְן דָא! הָאט מֶען אִים גֶעזָאגְט: דִי נְשָׁמָה מוּז שׁוֹין אַרָאפּ גֵיין, און דוּ גֶעבּ זִיךְ אַן עֵצָה. בִּיז דֶערְוַוייל הָאט מֶען בַּאשְׁוואוֹירְן דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּינְ׳ס נְשָׁמָה, [אַזוֹי ווִי מֶען בַּאשְׁוֶוערְט יֶעדֶע נְשָׁמָה פַאר עֶס קוּמְט אַרָאפּ (נִדָּה ל ע״ב)], און דֶער סַמֶ״ךְ מֶ״ם אִיז נָאךְ אַלְץ

נִישְׁט דָא, עֶנְדְלִיךְ אִיז עֶר צוּרִיק גֶעקוּמֶען מִיט אַן אַלְטֶען אַיינְגֶעבוֹיגֶענֶעם, אוּן עֶר הָאט 'גֶעלַאכְט' אוּן זִיךְ אָנְגֶערוּפְן: אִיךְ הָאבּ שׁוֹין גֶעטְרָאפְן אַן עֵצָה! דִי נְשָׁמָה קֶען שׁוֹין אַרָאפּ גֵיין (עַיֵין סִיפּוּרֵי מַעֲשִׂיוֹת, מַעֲשֶׂה ז), דָאס הֵייסְט זַיין עֵצָה אִיז גֶעוֶוען מֶען זָאל אָפְּלַאכְן פוּנֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּינְ'ס זַאךְ אוּן דָאס צוּנִישְׁט מַאכְן וְכוּ'.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן קסג): עֶס אִיז דָא אַ מֶענְטְשׁ וָואס עֶר קוּמְט אָן אִין יֶעדֶענְס מוֹיל, אוּן מֶען קֵייעֶט אִים אַזוֹי וִוי גָאם; דָאס הֵייסְט, יֶעדֶער הָאט עֶפֶּעס וָואס צוּ רֶעדְן אוֹיף אִים; אַפִילוּ עֶר קֶען אִים נִיטְאַמָאל, אוּן אַז מֶען פְרֶעגְט אִים: וָואס רֶעדְסְטוּ? דוּ קֶענְסְט דָאךְ נִישְׁט דֶעם מֶענְטְשׁ בִּכְלַל?! זָאגְט עֶר: אִיךְ ווִיל אִים נִישְׁט קֶענֶען, אוּן אִיךְ ווִיל אִים נִישְׁט זֶעהְן! רַחְמָנָא לִצְלָן.

אָבֶער אַז אַ מֶענְטְשׁ הָאט גֶעהַאט אַ טוֹבָה בַּיים צַדִיק, דַארְף עֶר אַוַודַאי הָאבְּן 'הַכָּרַת הַטוֹב', אוּן נִישְׁט חָלִילָה וֶוערְן קְלוּגֶער פוּן דֶעם אֵייגֶענֶעם רֶבִּי'ן, אוּן רַחְמָנָא לִצְלָן אָן קַיין טְרָאפְּל בּוּשָׁה, גֵיין דַן זַיין, צוּ עֶר אִיז יָא אַ

עֶרְלִיכֶער אִיד צוּ נִישְׁט, אַזוֹי וִוי חַזַ"ל זָאגְן (מִדְרָשׁ רוּת רַבָּה א, א): אוֹיפְן פָּסוּק (רוּת א, א) **וַיְהִי בִּימֵי שְׁפוֹט הַשּׁוֹפְטִים. שֶׁשָּׁפְטוּ אֶת שׁוֹפְטֵיהֶם**; דֶער תַּלְמוּד גֵייט גָאר מִשְׁפָּטְ'ן דֶעם רֶבִּי'ן רַחְמָנָא לִצְלָן. נָאר וָואס דֶען? דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רכח): וֶוען דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זֶעהְט אַ נְשָׁמָה וָואס קֶען צוּרִיק בְּרֶענְגֶן מֶענְטְשְׁן צוּם בַּאשֶׁעפֶער, שְׁטֶעלְט עֶר אַלֵיין אוֹיף אוֹיף אִים מַחְלוֹקֶת, וַוייל אוֹיבּ נִישְׁט וָואלְט נִישְׁט גֶעוֶוען קַיין בְּחִירָה.

קוּמְט אוֹיס אַז אוֹיף יֶעדְן מֶענְטְשׁ מוּז דוּרְכְגֵיין צָרוֹת, אוּן יֶעדֶער מֶענְטְשׁ שְׁפִּירְט אַז זַיין צָרָה אִיז דִי גְרֶעסְטֶע צָרָה, אוּן מֶען קֶען דָאס נִישְׁט אַוֶועקְמַאכְן, פּוּנְקְט אַזוֹי וִוי אַ קְלֵיין יוּנְגֶעלֶע וָואס שְׁפִּילְט זִיךְ מִיט זַיין קַארֶעלֶע, אוּן אֵיינֶער הָאט דָאס אָנְגֶעטְרֶעטְן אוּן צוּבְּרָאכְן, וֵויינְט עֶר זֵייעֶר שְׁטַארְק אוּן עֶר הַאלְט עֶס נִישְׁט אוֹיס, אוּן אַ גְרוֹיסֶער מֶענְטְשׁ לַאכְט זִיךְ אוֹיס דֶערְפוּן, אָבֶער לָאמִיר זֶעהְן בַּיי אִים אַלֵיין אַז אַ גוֹי וֶועט אַרַיינְקְרַאכְן אִין זַיין קַאר, אוּן דִי אִינְשׁוּרֶענְס וֶועט אַרוֹיפְגֵיין וְכוּ', וֶועט עֶר

אוֹיךְ נִישְׁט אוֹיסְהַאלְטְן, וָואס אִיז בֶּאֱמֶת דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ וִוי דֶער צַעַר פוּן דֶעם קְלֵיין יוּנְגֶעל, פַאר אֵיינֶעם וָואס הָאט נָאךְ אַ גְרֶעסֶערְן שֵׂכֶל, קוּמְט אוֹיס אַז יֶעדֶער מֶענְטְשׁ שְׁפִּירְט אַז זַיין צָרָה אִיז דִי גְרֶעסְטֶע צָרָה.

דֶער פָּסוּק זָאגְט (קֹהֶלֶת א, יח): **יוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב** – וָואס מֶער שֵׂכֶל מֶען הָאט, אַלְץ אַ גְרֶעסֶערֶע צָרָה אוּן אִיבֶּערְגֵייעֶכְץ דַארְף מֶען אַרִיבֶּערְגֵיין. אָבֶּער דֶער עִיקָר אִיז מֶען זָאל זִיךְ דֶערְהַאלְטְן, וָואס דֶעמָאלְטְס וֶועט שׁוֹין דִי מֹחַ שַׁיינֶען אוּן לַייכְטְן, בִּיז מֶען וֶועט שְׁטֶענְדִיג שְׁפִּירְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן אִין יֶעדֶע מַצָב.

דָאס זָאגְט דֶער פָּסוּק (שְׁמוֹת כז, כ): **לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד.** 'נֵר' בַּאטְרֶעפְט: יהו"ה-אהי"ה, יהו"ה-אלהי"ם, יהו"ה-אדנ"י. 'תָּמִיד' אִיז מְרַמֵז אוֹיף: **שִׁוִיתִי הֲוָיָ"ה לְנֶגְדִי תָמִיד** (תְּהִלִּים טז, ח). דָאס וַוייזְט אַז וָואס מֶער עֶס גֵייט אַרִיבֶּער אוֹיף אַ מֶענְטְשׁ יִסוּרִים אָרִימְקֵייט אָדֶער מַחְלוֹקֶת, אוּן עֶר דֶערְהַאלְט זִיךְ, אַלְץ מֶער צִיהְט עֶר אַרוֹיף אוֹיף זִיךְ דֶעם בַּאשֶׁעפֶער אִין יֶעדְן פַאל.

ב.

מִיר שְׁטֵייעֶן יֶעצְט פַאר שַׁבָּת זָכוֹר, וָואס עֶס אִיז אַ 'מִצְוַת עֲשֵׂה דְאוֹרַיְיתָא' צוּ הֶערְן אוּן גֶעדֶענְקֶן אוֹיסְצוּמֶעקְן דֶעם עֲמָלֵק, חַזַ"ל הָאבְּן אוֹיסְגֶעשְׁטֶעלְט אַז מֶען זָאל לֵיינֶען דִי פַּרְשָׁה פוּן מְחִיַת עֲמָלֵק דַוְקָא פַאר פּוּרִים (מְגִילָה כ"ט ע"א), מֶען זָאל זִיךְ דֶערְמַאנֶען, אַז הָמָן שְׁטַאמְט פוּן עֲמָלֵק, וָואס עֶר אִיז אַן אֵיינִיקְל פוּן עֵשָׂיו, אוּן דֶער שַׂר פוּן עֵשָׂיו אִיז דֶער סַמֶ"ךְ מֶ"ם, וָואס עֶר רֶעדְט צוּ דֶעם מֶענְטְשׁ צוּ טוּהן אַן עֲבֵירָה. אַזוֹי וִוי מִיר זָאגְן (דְבָרִים כה, יח): אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ - עֶר הָאט דִיךְ אָפְּגֶעקִילְט פוּן בַּאשֶׁעפֶער.

דָאס אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער חוּרְבָּן, אַז עֶס וֶוערְט קַאלְט בַּיי אַ מֶענְטְשׁ דָאס אִידִישְׁקֵייט, אוּן מֶען קֶען עֶס דֶערְקֶענֶען אוֹיף דִי לְבוּשׁ, וִוי אַזוֹי מֶען גֵייט אָנְגֶעטוּהְן, כָאטְשִׁיג עֶס שְׁטֵייט אִין זֹהַר הַקָדוֹשׁ (בְּהַעֲלוֹתְךָ קנ"ג ע"א): טִפְּשִׁים קוּקֶען אוֹיף דִי דְרוֹיסֶענְדִיגֶער לְבוּשׁ, אָבֶער דִי קְלוּגֶע קוּקֶען וָואס עֶס אִיז דָא אוּנְטֶער דִי לְבוּשׁ. פוּנְדֶעסְטְוֶועגְן הָאבְּן מִיר אַ מִצְוָה צוּ גֵיין מִיט אַ אִידִישְׁן לְבוּשׁ, אוּן נִישְׁט נָאכְגֵיין דִי

גוֹיִם אוּן זֵייעֶרֶע וֶועגְן (שֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן קע״ח סְעִיף א). חֲזַ״ל זָאגְן (סַנְהֶדְרִין ע״ד ע״ב): וֶוען עֶס אִיז דָא אַ גְזֵירָה פוּן שְׁמַד רַחְמָנָא לִצְלָן, דַארְף מֶען זִיךְ מוֹסֵר נֶפֶשׁ זַיין אֲפִילוּ אוֹיף אַ שִׁיךְ בֶּענְדְל, לְמָשָׁל אַז דִי גוֹיִם גֵייעֶן מִיט רוֹיטֶע שִׁיךְ בֶּענְדְלֶעךְ, אוּן זֵיי הָאבְּן גוֹזֵר גֶעוֶוען אַז יֶעדֶער מוּז גֵיין מִיט דִי שִׁיךְ בֶּענְדְלֶעךְ וַוייל אַזוֹי גֵייט דִי עֲבוֹדָה זָרָה, דַארְף מֶען זִיךְ מוֹסֵר נֶפֶשׁ זַיין אוּן נִישְׁט גֵיין אַזוֹי.

אַזוֹי אוֹיךְ גֶעפוּנֶען מִיר אַז דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי שְׁרַייבְּט בַּיי דִי מַעֲשֶׂה פוּן 'חָכָם וְתַּם' (סִיפּוּרֵי מַעֲשִׂיוֹת, מַעֲשֶׂה ט), אַז דֶער חָכָם אִיז גֶעגַאנְגֶען אִין מַארְק אוּן עֶר הָאט גֶעזֶעהְן וִוי מְשָׁרְתִים גֵייעֶן, אוּן עֶס אִיז אִים זֵייעֶר גֶעפָאלְן וִוי אַזוֹי זֵיי גֵייעֶן מִיט דִי שְׁפִּיצִיגֶע שִׁיךְ אוּן דִי שִׁיפֶּע הִיטְן, אוּן וֶועגְן דֶעם הָאט עֶר זִיךְ אוֹיךְ אַזוֹי אָנְגֶעטוּהְן, אוּן אַזוֹי אִיז אִים דוּרְךְ גֶעגַאנְגֶען דָאס לֶעבְּן, בִּיז עֶר אִיז רַחְמָנָא לִצְלָן אַרַיינְגֶעפַאלְן אִין אַ טִיפְן בְּלָאטֶע [זוּמְפּ], אוּן וֶוען דֶער תַּם הָאט אִים גֶעטְרָאפְן אִין דֶעם בִּיטֶערְן מַצָב, הָאט עֶר אִים גֶעפְרֶעגְט: וָואס טוּסְטוּ דָא? גֶעב אַ קוּק וואוּ אַהִין דֶער רוּחַ [טַייווּל] הָאט דִיךְ נֶעבֶּעךְ גֶעטְרָאגְן! זָאגְט דֶער

חָכָם: עֶס אִיז נִישְׁט קַיין רוּחַ, עֶס אִיז פָּשׁוּט מַיין בְּרוּדֶער וָואס עֶר אִיז מַיין שׂוֹנֵא, אוּן עֶר הָאט זִיךְ יֶעצְט נוֹקֵם גֶעוֶוען אִין מִיר. זֶעהְט מֶען וִוי וַוייט עֶר אִיז פַארְקְרָאכְן מִיט זַיינֶע חָכְמוֹת אוּן זַיין נָאכְמַאכְן יֶעדְן, אַז אַפִילוּ וֶוען עֶר הָאט זִיךְ שׁוֹין גֶעוַואלְגֶערְט פַאר יִסוּרִים הָאט עֶר נָאךְ אַלְץ נִישְׁט גֶעגְלֵייבְּט אַז עֶס אִיז דָא אַ בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים וָואס עֶר מַאכְט אַלֶעס, אוּן עֶס אִיז דָא צַדִיקִים וָואס זֵיי קֶענֶען הֶעלְפְן דֶעם מֶענְטְשׁ.

אוּן דָאס אִיז דִי גַאנְצֶע קְלִיפָּה פוּן עֲמָלֵק, אַז עֶר בְּרֶענְגְט אַריין אִינֶעם מֶענְטְשׁ סְפֵיקוֹת, עֶר זָאל טְרַאכְטְן: הֲיֵשׁ הֲוָיָ״ה בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן (שְׁמוֹת יז, ז), דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז טַאקֶע מִיט מִיר? דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער דַארְף מִיר טַאקֶע הָאבְּן? וֶועגְן דֶעם גֶעפוּנֶען מִיר אַז גְלַייךְ נָאכְדֶעם שְׁטֵייט שׁוֹין (שָׁם, ח): **וַיָּבֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל 'בִּרְפִידִם'** – עֲמָלֵק אִיז גֶעקוּמֶען אוּן מִלְחָמָה גֶעהַאלְטְן מִיט דִי אִידְן, אוּן וואוּ אִיז דָאס גֶעוֶוען? **אִין רְפִידִים.** וַוייל זַיין עִיקָר כֹּחַ אִיז גֶעוֶוען דוּרְכְדֶעם וָואס דִי אִידְן הָאבְּן נָאכְגֶעלָאזְט פוּן

לֶערְנֶען דִי תּוֹרָה (סַנְהֶדְרִין ק״ו ע״א), וַוייל אַז מֶען לֶערְנְט נִישְׁט קַיין תּוֹרָה קֶען מֶען גוּט אָפְּנַארְן אַ מֶענְטְשׁ.

דֶערְפַאר דַארְף מֶען זִיךְ שְׁטֶענְדִיג מַאכְן אַ חֶשְׁבּוֹן הַנֶּפֶשׁ צוּ מֶען לֶערְנְט, דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ״ן סִימָן ו): דֶער שָׂטָן אִיז צוּגֶעגְלִיכְן צוּ אֵיינֶער וָואס גֵייט אַרוּם מִיט אַ פַארְמַאכְטְן הַאנְט, אוּן יֶעדֶער לוֹיפְט אִים נָאךְ, וַוייל מֶען מֵיינְט אַז עֶר הָאט זִיכֶער וָואס מֶען דַארְף, אוּן צוּם סוֹף עֶפֶענְט עֶר דִי הַאנְט, אוּן עֶס אִיז לֵיידִיג, עֶס אִיז גָארְנִישְׁט דָא דָארְט; דָאס גֵייט אַרוֹיף אַז מֶען לוֹיפְט נָאךְ אַ מֶענְטְשׁ, טֶעג, וָואכְן, חַדָשִׁים, אוּן יָארְן, אוּן מֶען אִיז זִיכֶער אַז עֶר וֶועט מִיר הֶעלְפְן, אוּן נָאנְט בְּרֶענְגֶען צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אָבֶּער בַּיים סוֹף גֵיי אִיךְ אַוֶועק מִיט גָארְנִישְׁט אִין דִי הַאנְט, אִיךְ הָאבּ בַּיי אִים גָארְנִישְׁט אַיינְגֶעקוֹיפְט.

וֶועגְן דֶעם דַארְף זִיךְ אַ מֶענְטְשׁ מוֹרָא׳דִיג מְחַזֵק זַיין אִין לֶערְנֶען תּוֹרָה, אַפִילוּ עֶר אִיז שׁוֹין דוּרְךְ גֶעגַאנְגֶען אִין זַיין לֶעבְּן אַסַאךְ שְׁוֶועריִקַייטְן, אוּן עֶר אִיז דוּרְכְגֶעפַאלְן מִיט אַלֶע מִינֵי שְׁמוּץ אִין דֶער וֶועלְט רַחְמָנָא לִצְלָן, זָאל עֶר נִישְׁט צוּבְּרָאכְן וֶוערְן, וַוייל דֶער זֶעלְבֶּער רִבּוֹנוֹ-שֶׁל-עוֹלָם

וָואס הָאט גֶעזָאגְט, וָואס מֶען טָאר נִישְׁט טוּהְן, הָאט גֶעזָאגְט: אוֹיבּ אִיךְ הָאבּ שׁוֹין יָא גֶעטוּהְן עֶפֶּעס נִישְׁט גוּטְס, זָאל אִיךְ תְּשׁוּבָה טוּהְן אוּן אַלֶעס וֶועט פַארָאכְטְן וֶוערְן.

"אוּן דֶער עִיקָר תְּשׁוּבָה אִיז דוּרְךְ דִי תּוֹרָה", אַזוֹי וִוי דֶער יְרוּשַׁלְמִי זָאגְט (רֹאשׁ הַשָּׁנָה פֶּרֶק ד, הַלָכָה ח): **מִכֵּיוָן שֶׁקִּבַּלְתֶּם עֲלֵיכֶם עוֹל תּוֹרָה, מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאִילוּ לֹא חֲטָאתֶם מִימֵיכֶם** - וִוי נָאר אַ מֶענְטְשׁ אִיז מְקַבֵּל אוֹיף זִיךְ דֶעם עוֹל פוּן תּוֹרָה, רֶעכְנְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אַזוֹי וִוי עֶר וָואלְט קֵיינְמָאל אִין זַיין לֶעבְּן נִישְׁט גֶעזִינְדִיגְט. דֶערְפַאר אַז מֶען גֶעוואוֹינְט זִיךְ צוּ, צוּ לֶערְנֶען יֶעדְן טָאג אַפָּאר פְּסוּקִים חוּמָשׁ, אַפָּאר פְּרָקִים מִשְׁנַיוֹת, גְמָרָא וְכוּ', אִיז דָאס דֶער גְרֶעסְטֶער תְּשׁוּבָה. אוּן מֶען דַארְף זִיךְ בִּכְלַל נִישְׁט צוּטוּהְן מַאכְן פוּן דִי וָואס לַאכְן אוּן שְׁפֶּעטְן דֶערְפוּן: אַז דָאס הֵייסְט נִישְׁט גֶעלֶערְנְט, דוּ פַארְשְׁטֵייסְט דָאךְ נִישְׁט וָואס דוּ זָאגְסְט. [אַז אֵיינֶער קוֹיפְט זִיךְ אָן יֶעדֶע וָואךְ פַאר שַׁבָּת אַ גַאנְצֶע פַּאק מִיט צַייטוּנְגֶען, לַאכְט מֶען

נִישְׁט, נָאר פוּן אֵיינֶער וָואס הָאט בָּרוּךְ הַשֵּׁם גֶענוּמֶען אַ חוּמָשׁ, מִשְׁנַיוֹת, גְמָרָא, מִדְרָשׁ, דַארְף מֶען לַאכְן?]

דָאס זָאגְט מֶען דְרַיי מָאל אַ טָאג בַּיים דַאוְונֶען שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה: הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ 'לְתוֹרָתֶךָ'; וַוייל דִי עֶרְשְׁטֶע זַאךְ אַז מֶען וִויל תְּשׁוּבָה טוּהְן, דַארְף מֶען אַסַאךְ בֶּעטְן: הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ - מֶען זָאל זוֹכֶה זַיין צוּ לֶערְנֶען דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה; וָואס דָאס אִיז דֶער עִיקָר תְּשׁוּבָה. אוּן נָאכְדֶעם: וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ, מֶען זָאל זוֹכֶה זַיין צוּ בֶּעטְן יֶעדֶע זַאךְ דֶעם בַּאשֶׁעפֶער, אוּן דוּרְכְדֶעם: וְהַחְזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵימָה לְפָנֶיךָ, אִיז מֶען זוֹכֶה תְּשׁוּבָה צוּ טוּהְן אִינְגַאנְצְן פַארְן בַּאשֶׁעפֶער (עַיֵין לִיקוּטֵי הֲלָכוֹת פְּרִיָה וּרְבִיָה, הֲלָכָה א, אוֹת י).

וֶועגְן דֶעם אַז מֶען רֶעדְט צוּם בַּאשֶׁעפֶער אֲפִילוּ נָאר אֵיין וָוארְט, קֶען מֶען זִיךְ נִישְׁט פָארְשְׁטֶעלְן דִי גְרוֹיסְקֵייט דֶערְפוּן, אוּן אַז מֶען גֶעוואוֹינְט זִיךְ צוּ דֶעם צוּ, קֶען מֶען שׁוֹין נָאכְדֶעם רֶעדְן אַגַאנְצְן טָאג צוּם בַּאשֶׁעפֶער, לְמָשָׁל, אַז מֶען גֵייט אִין גְרָאסֶערִי אַיינְקוֹיפְן, אוּן דֶער גְרָאסֶערִי מַאן פְרֶעגְט דִיר: וָואס ווִילְסְטוּ? קֶענְסְטוּ זָאגְן פַארְדֶעם

שְׁטִילֶערְהֵייט: [רִבּוֹנוֹ-שֶׁל-עוֹלָם!] אִיךְ דַארְף אַ בְּרוֹיט, אַ מִילְךְ. שְׁטֶענְדִיג לֵייג צוּ דִי וָואְרְט ׳רִבּוֹנוֹ-שֶׁל-עוֹלָם׳, אַזוֹי קֶען מֶען פוּן יֶעדֶע זַאךְ מַאכְן אַ תְּפִלָּה.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן ה): אַ מֶענְטְשׁ דַארְף קוּמֶען צוּ אַזַא מַדְרֵיגָה אִין אֱמוּנָה, אַז אַפִילוּ וֶוען עֶר רֶעדְט מִיט מֶענְטְשְׁן זָאל עֶר דֶעמָאלְטְס בֶּאֱמֶת רֶעדְן צוּם בַּאשֶׁעפֶער; נָאר מֶענְטְשְׁן קֶענֶען דָאס נִישְׁט כַאפְּן, אוּן הָאבְּן נִישְׁט קַיין הַשָּׂגָה אִין אַזַאלֶעכֶע זַאכְן, דֶערְפַאר אִיז מֶען מְזַלְזֵל אִין אַזַא צַדִיק, אָבֶּער וֶוען מֶען זָאל גוּט קוּקֶען, זֶעהְט מֶען אַז נָאכְדֶעם וָואס דֶער צַדִיק הָאט גֶערֶעדְט מִיט אַ מֶענְטְשׁ פַארְשִׁידֶענֶע זַאכְן, פְּלוּצְלִינְג נֶעמְט דֶער מֶענְטְשׁ אַ מִשְׁנַיוֹת, אַ גְמָרָא וְכוּ׳, אוּן הֵייבְּט אָן לֶערְנֶען.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אַמָאל גֶעזָאגְט פַאר רֶבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, (חַיֵי מוֹהֲרַ״ן סִימָן שעו): אִיךְ הָאבּ אַ עִנְיָן וִוי אַזוֹי צוּ רֶעדְן צוּ יֶעדְן אֵיינֶעם אוֹיף זַיין וֶועג. הָאט רֶבִּי נָתָן גֶעזָאגְט: רֶבִּי! אֶפְשָׁר לֶערְנְט אִיר מִיר דָאס אוֹיס? הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט: אִיךְ קֶען דִיר דָאס נִישְׁט

אוֹיסְלֶערְנֶען. אָבֶער וִויבַּאלְד רֶבִּי נָתָן אִיז גֶעוֶוען אַן עַקְשָׁן, הָאט עֶר גֶעפְרֶעגְט: פַארְוָואס? הָאט אִים דִי רֶבִּי גֶעעֶנְטְפֶערְט: וַוייל דֶעמָאלְטְס וֶועל אִיךְ מִיט דִיר אוֹיךְ מֶער נִישְׁט קֶענֶען רֶעדְן.

אַז אַ מֶענְטְשׁ אִיז זוֹכֶה אוּן עֶר אִיז דָבוּק צוּם בּוֹרֵא-כָּל-עוֹלָמִים, הֶערְט עֶר גְלַייךְ וֶוען אֵיינֶער רֶעדְט וָואס יֶענֶער אִיז, וַוייל וָואס אַ מֶענְטְשׁ הָאט אִין הַארְץ זָאגְט עֶר אַרוֹיס. אוּן אַז אֵיינֶער רֶעדְט חָלִילָה **נִיבּוּל פֶּה** אִיז אַ סִימָן אַז עֶר פוּל מִיט שְׁמוּץ רַחְמָנָא לִצְלָן (סֵפֶר הַמִדוֹת, אוֹת נִיבּוּל פֶּה, סִימָן א).

דָאס אִיז וָואס מִיר הָאבְּן אִין '**שַׁבָּת זָכוֹר**', צוּ גֶעדֶענְקֶען וָואס עֲמָלֵק הָאט גֶעטוּהְן מִיט דִי אִידְן, נָאכְדֶעם וָואס זֵיי זֶענֶען אַרוֹיס גֶעגַאנְגֶען פוּן מִצְרַיִם מִיט אַזַאלֶעכֶע גְרוֹיסֶע נִיסִים, אוּן דֶער יַם הָאט זִיךְ גֶעשְׁפָּאלְטְן וְכוּ', הָאבְּן אַלֶע פֶעלְקֶער מוֹרָא גֶעהַאט אוּן גֶעצִיטֶערְט פוּן דִי אִידְן, אַז זֵיי הָאבְּן אַזַא גְרוֹיסְן בַּאשֶׁעפֶער וָואס נֶעמְט זִיךְ אָן פַאר זֵיי, אוּן וֵויי אוּן בִּיטֶער אִיז פַאר וֶוער עֶס טְשֶׁעפֶּעט זֵיי, אַזוֹי וִוי מֶען הָאט גֶעזֶעהְן אַז גַאנְצֶע אוּמוֹת וָואס הָאבְּן גֶעהַאט

צוּ טוּהְן מִיט דִי אִידְן זֶענֶען אָפְּגֶעמֶעקְט גֶעוָוארְן, בִּיז עֲמָלֵק אִיז גֶעקוּמֶען מִיט חוּצְפָּה אוּן עַזוּת, אוּן דָאס אָפְּגֶעקִילְט, אַזוֹי וִוי דֶער מִדְרָשׁ זָאגְט (תַּנְחוּמָא כִּי תֵצֵא, ט), אַ מָשָׁל: עֶס אִיז גֶעוֶוען אַ קָאכֶעדִיגֶער מִקְוָה וָואס קֵיינֶער הָאט זִיךְ נִישְׁט גֶעטְרוֹיעֶט אַרַיינְצוּגֵיין אִין דֶעם, בִּיז עֶס אִיז גֶעקוּמֶען אֵיינֶער, אוּן עֶר הָאט גֶעגֶעבְּן אַ טַאנְץ אַרַיין, אַפִילוּ עֶר אַלֵיינְס הָאט זִיךְ טַאקֶע גוּט אָפְּגֶעבְּרִיהְט, הָאט עֶר דָאס קַאלְט גֶעמַאכְט פַאר אַנְדֶערֶע, אוּן גֶעוִויזְן פַאר יֶעדֶעם אַז עֶס גֶעשֶׁעהְט גָארְנִישְׁט, דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ עֲמָלֵק אִיז גֶעוֶוען דֶער עֶרְשְׁטֶער וָואס עֶר הָאט זִיךְ דֶערְוַואגְט אָנְצוּהֵייבְּן מִיט דִי אִידְן, אוּן גֶעוִויזְן פַאר אַלֶע אוּמוֹת הָעוֹלָם, אַז עֶס גֶעשֶׁעהְט גָארְנִישְׁט אַז מֶען טְשֶׁעפֶּעט חַס וְשָׁלוֹם דִי אִידְן.

אוּן דִי זֶעלְבֶּע עֲמָלֵק אִיז נִישְׁט נָאר גֶעוֶוען בַּיי 'יְצִיאַת מִצְרַיִם' אוּן 'קַבָּלַת הַתּוֹרָה', נָאר זֵיי זֶענֶען נָאךְ הַיינְט אוֹיךְ דָא, אַזוֹי וִוי מֶען הָאט זִיךְ אִיבֶּערְצַייגְט בַּיי דֶעם בִּיטֶערְן חוּרְבָּן פוּן דִי צְוֵוייטֶע וֶועלְט מִלְחָמָה, וֶוען אַפִילוּ אַלֶע בִּילִיגֶע אוּן נִידֶערְטְרֶעכְטִיגְסְטֶע גוֹיִם, צוּם בַּיישְׁפִּיל דִי

אוּקְרֵיינִישֶׁע, דִי פּוֹילִישֶׁע, אוּן אַזוֹי דִי אִיבְּרִיגֶע אוּמוֹת יִמַח שְׁמָם, הָאבְּן מוֹרָא גֶעהַאט צוּ טְשֶׁעפֶּענֶען דִי אִידְן, בִּיז דִי דַייטְשְׁן יִמַח שְׁמָם זֶענֶען גֶעקוּמֶען אוּן גֶעוִויזְן אַז מֶען קֶען טְשֶׁעפֶּענֶען דִי אִידְן, אוּן אַזוֹי הָאבְּן אַלֶע נָאכְדֶעם מִיטְגֶעטַאנְצְן, דֶערְפַאר דַארְף מֶען דָאס גֶעדֶענְקֶען אַז עֲמָלֵק מוּז אִינְגַאנְצְן אָפְּגֶעמֶעקְט וֶוערְן.

אוּן אַזוֹי וִוי בִּכְלָלִיוּת לַיידְן אִידְן פוּן עֲמָלֵק, אַזוֹי אוֹיךְ דַארְף יֶעדֶע מֶענְטְשׁ בִּפְרָטִיוּת שְׁטֶענְדִיג גֶעדֶענְקֶען וָואס עֲמָלֵק וִויל טוּהְן מִיט אִים, נָאכְדֶעם וָואס דֶער צַדִיק הָאט אִים אַרוֹיסְגֶעהָאלְפְן אוּן אִים אַרוֹיסְגֶענוּמֶען פוּן זַיין טִיפְן פְּלָאנְטֶער, אוּן אִים מְזַכֶּה גֶעוֶוען מִיט אַלֶע גוּטֶע זַאכְן, אוּן יֶעצְט קוּמְט אָן עֲמָלֵק אוּן מַאכְט לֵיצָנוּת דֶערְפוּן, אַזוֹי וִוי חַזַ"ל זָאגְן (מִדְרָשׁ שׁוֹחֵר טוֹב שְׁמוּאֵל, פַּרְשָׁה יב) אוֹיפְן פָּסוּק (מִשְׁלֵי יט, כה) **לֵץ תַּכֶּה – זֶה עֲמָלֵק**; וַוייל דִי כֹּחַ פוּן עֲמָלֵק אִיז לֵיצָנוּת. וֶועגְן דֶעם זָאגְט דִי גְמָרָא (בְּרָכוֹת נ"ח ע"א), אוֹיף דֶעם פָּסוּק (דִבְרֵי הַיָמִים-א כט, יא): **לְךָ הֲוָיָ"ה הַמַּמְלָכָה** – **זוּ מִלְחֶמֶת עֲמָלֵק**; דוּרְכְדֶעם וָואס אַ מֶענְטְשׁ וֵוייסְט אַז נָאר דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אִיז דָא, אוּן עֶר אִיז שְׁטַארְק בַּיי

דֶעם, מִיט דֶעם הַאלְט עֶר מִלְחָמָה מִיט עֲמָלֵק, וָואס וויל נָאר אַרַיינְבְּרֶענְגְן אִין אַ מֶענְטְשׁ סְפֵיקוֹת אִין אֶמוּנָה, אוּן אַזוֹי מֶעקְט מֶען אִים אוֹיס.

אָבֶער דִי מִצְוַת-עֲשֵׂה אוֹיסְצוּמֶעקְן עֲמָלֵק אִיז אוֹיךְ אַ גַאנְץ יָאר, צוּ גֶעדֶענְקֶען אַז עֲמָלֵק מַאכְט דֶעם מֶענְטְשׁ קַאלְט, אוּן צוּקְלַאפְּט אִים פוּן יוּנְגְוֵוייז אוֹיס, אוּן עֶר רֶעדְט אִים אַיין, אַז עֶר אִיז שׁוֹין גָארְנִישְׁט וֶוערְט, [אַמָאל קֶען זַיין אַז דִי עֶלְטֶערְן הָאבְּן נִישְׁט גֶעוואוּסְט ווי אַזוֹי צוּ מְחַנֵךְ זַיין, אָדֶער אַ מְלַמֵד הָאט אִים צוּקְלַאפְּט], פְּסִיכִילָאגְן זָאגְן: בִּיז דִי זִיבֶּעצְן אַכְצְן יָאר הָאט שׁוֹין אַ מֶענְטְשׁ גֶעהֶערְט עֶטְלִיכֶע פֶערְצִיג טוֹיזֶענְט מָאל דִי וֶוערְטֶער: בִּיסְט גָארְנִישְׁט וֶוערְד, דוּ שְׁלִי׳מַזָל אֵיינֶער, דוּ טוֹיגְסְט אוֹיף גָארְנִישְׁט, אוּן דָאס גְלַייכְן. אוּן וִויבַּאלְד עֶר הֶערְט דָאס אַזוֹי סַאךְ מָאל, גֵייט דָאס אַרַיין אִין אִים, אוּן עֶר אִיז זִיךְ שׁוֹין מְיַיאֵשׁ פוּן זַיין לֶעבְּן, נָאכְדֶעם אִיז אִים שׁוֹין שְׁוֶוער חַתוּנָה צוּ הָאבְּן, אוּן וֶוען עֶר הָאט חַתוּנָה קֶען עֶר זִיךְ נִישְׁט אוֹיסְקוּמֶען מִיט זַיין וַוייבּ, [מֶען הָאט אִים נִישְׁט אוֹיסְגֶעלֶערְנְט ווי אַזוֹי צוּ רֶעדְן צוּ אַ וַוייבּ], אוּן אַזוֹי

הֵייבְּט זִיךְ אָן פְּרָאבְּלֶעמֶען אִין שְׁטוּבּ וְכוּ׳ וְכוּ׳, וָואס דָאס אַלֶעס הָאט עֲמָלֵק גוֹרֵם גֶעוֶוען, דֶערְפַאר דַארְף מֶען גוּט גֶעדֶענְקֶען אִים אָפְּצוּמֶעקְן .

ג.

חֲזַ״ל זָאגְן (יְרוּשַׁלְמִי מְגִילָה פֶּרֶק א, הַלָכָה ד), אַז אִין דֶעם הֵיילִיגְן טָאג פּוּרִים אִיז ׳**כָּל הַפּוֹשֵׁט יַד נוֹתְנִים לוֹ**׳. מֶען גֶעט צְדָקָה רֶעכְטְס אוּן לִינְקְס פַאר יֶעדֶעם אֵיינֶעם, אוּן מֶען פְרֶעגְט נִישְׁט קַיין שְׁאֵלוֹת, [כָאטְשׁ אַגַאנְץ יָאר דַארְף מֶען זֵייעֶר אַכְטוּנְג גֶעבְן, אוּן אַסַאךְ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, מֶען זָאל זוֹכֶה זַיין צוּ וִויסְן וואוּ צוּ גֶעבְּן דִי אוֹיסְגֶעהָארֶעוֶועטע אוּן אָפְּגֶעשְׁפָּארְטֶע גֶעלְט, דִי צְדָקָה זָאל גֵיין אוֹיף גוּטֶע פְּלֶעצֶער, אוּן דָאס עֶרְשְׁטֶע דַארְף מֶען רַחְמָנוּת הָאבְּן אוּן אַרוֹיסְהֶעלְפְן דִי אֵייגֶענֶע וַוייבּ אוּן קִינְדֶער], אָבֶּער פּוּרִים מַאכְט מֶען נִישְׁט קַיין חֶשְׁבּוֹנוֹת מֶען הֶעלְפְט יֶעדְן. דֶערְפַאר דַארְף מֶען זִיךְ צוּגֶעוואוֹינֶען צוּ טוּהְן צְדָקָה אוּן הֶעלְפְן אִידְן, אוּן דֶער עִיקָר צְדָקָה אִיז

מְזַכֶּה צוּ זַיין, אַז נָאךְ אִידְן זָאלְן וִויסְן פוּן בַּאשֶׁעפֶער, אוּן אַז מֶען קֶען רֶעדְן צוּם בַּאשֶׁעפֶער.

עֶס אִיז גֶעוֶוען אַ צַדִיק וָואס עֶר הָאט אַוֶועק גֶעשִׁיקְט זַיינְס אַ נָאנְטֶער תַּלְמִיד צוּ אַ גֶעוִויסְן פְּלַאץ, עֶר זָאל דָארְט מְקַרֵב זַיין אִידְן צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, נָאכְן דָארְט זַיין בְּעֶרֶךְ אַ יָאר, קוּמְט עֶר צוּרִיק צוּם רֶבִּי'ן, אוּן עֶר זָאגְט: אִיךְ הָאבּ גָארְנִישְׁט גֶע'פּוֹעֶלְ'ט. פְּרֶעגְט אִים דִי צַדִיק: אַ גְלָאז וַואסֶער קֶענְסְטוּ גֶעבְּן פַאר אַ אִיד? זָאגְט עֶר: יָא. אוֹיבּ אַזוֹי - פְּרֶעגְט אִים דִי רֶבִּי - פַארְוָואס הָאסְטוּ עֶס נִישְׁט גֶעטוּהְן, אוּן מְזַכֶּה גֶעוֶוען אַ אִיד זָאל מַאכְן אַ 'שֶׁהַכֹּל'?

דָאס זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן פה): וֶוען אַ מֶענְטְשׁ זֶעהְט פַאר זִיךְ אַ נְסִיעָה זָאל עֶר פָארְן, אֶפְשָׁר דַארְף עֶר דָארְט עֶפֶּעס אוֹיפְטוּהְן, וַוייל וואוּ אַ אִיד גֵייט, טוּט עֶר עֶפֶּעס אוֹיף; דָא דַארְף עֶר אַרוֹיסְגֵיין, דַארְף עֶר זִיךְ נָאכְדֶעם וַואשְׁן דִי הֶענְט, אוּן אוֹיבּ עֶס אִיז נִישְׁט דָא קַיין וַואסֶער גֵייט עֶר צוּם גוֹי, עֶר זָאל אִים גֶעבְּן אַבִּיסְל וַואסֶער, אוּן אַזוֹי מַאכְט עֶר 'אַשֶׁר יָצַר' אִין אַ פְּלַאץ וואוּ מֶען הָאט קֵיינְמָאל נִישְׁט גֶעמַאכְט קַיין אַשֶׁר יָצַר, אוּן דָא

מַאכְט עֶר אַ 'שֶׁהַכֹּל' וְכוּ', וַוייל אַ אִיד אִיז קֵיינְמָאל נִישְׁט אַלֵיין, וואו עֶר גֵייט הָאט עֶר דֶעם בַּאשֶׁעפֶּער, אָפְּגֶערֶעדְט אַז מֶען קֶען רֶעדְן דָארְטְן מִיט אַ אִיד פוּן בַּאשֶׁעפֶּער, אִיז נִישְׁטָא קַיין גְרֶעסֶערְס דֶערְפוּן. פַּארְן מֶענְטְש דַאכְט זִיךְ נָאר אַז עֶר הָאט גָארְנִישְׁט אוֹיפְגֶעטוּהְן און גָארְנִישְׁט גֶע'פּוֹעֶלְ'ט, אָבֶער בֶּאֱמֶת דִי רֶגַע וָואס מֶען רֶעדְט מִיט אַ אִיד פוּן אֱמוּנָה, און עֶר טְרַאכְט אוֹיף אֵיין מִינוּט: אֶפְשָׁר אִיז עֶר גֶערֶעכְט, עֶס אִיז טַאקֶע דָא אַ בַּאשֶׁעפֶּער אוֹיף דִי וֶועלְט! אַפִילוּ אַ מִינוּט נָאכְדֶעם הָאט עֶר שׁוֹין פוּן אַלֶעם פַּארְגֶעסְן, דָאךְ אִיז דָאס אִין הִימְל מוֹרָא'דִיג חָשׁוּב (עַיֵין חַיֵי מוֹהֲרַ"ן סִימָן תקמג), וַוייל יֶעדֶע קְלֵיינֶע רִיר וָואס אַ מֶענְטְש טוּט פַּארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן דָא אוֹיף דִי וֶועלְט, אַפִילוּ עֶס דַאכְט זִיךְ אִים אַז עֶס אִיז גָארְנִישְׁט מִיט נִישְׁט, אָבֶער אִין הִימֶעל אִיז דָאס מוֹרָא'דִיג חָשׁוּב, און עֶר גֵייט דוּרְכְדֶעם זֵייעֶר וַוייט אִין דִי **קְדוּשָׁה** (עַיֵין בְּשִׂיחוֹת שֶׁאַחַר הַסִיפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת).

ד.

פּוּרִים אִיז דָא אַ מִצְוָה פוּן טְרִינְקֶען ׳עַד דְלֹא יָדַע׳, דָאךְ דַארְף מֶען דָאס אוֹיךְ מְקַיֵּים זַיין מִיט שֵׂכֶל, וַוייל אַז אַ מֶענְטְשׁ טְרִינְקְט זִיךְ אָן בִּיז עֶר לִיגְט וִוי אַ ׳פֶּגֶר׳ אוּן עֶר קֶען שׁוֹין גָארְנִישְׁט טוּהְן, נִישְׁט בֶּענְטְשְׁן אוּן נִישְׁט דַאוֶנְעֶן מַעֲרִיב, אוּן דָאס טְרוּנְקֶען הָאט אִים גֶעמַאכְט פַארְגֶעסְן פוּן בַּאשֶׁעפֶער, אִיז זֵייעֶר בִּיטֶער (עַיֵּין כַּף הַחַיִּים סִימָן תרצ״ה ס״ק יז), דֶערְפַאר דַארְף מֶען נִישְׁט טְרִינְקֶען מֶער וִוי צְוֵויי דְרֵיי כּוֹסוֹת, אוּן נָאכְדֶעם טַאנְצְט מֶען אַזוֹיפִיל, אַז מֶען אִיז שׁוֹין גֶענוּג שִׁיכּוֹר פוּן זִיךְ אַזוֹי סַאךְ דְרֵייעֶן אוּן טַאנְצְן.

דֶער הֵיילִיגֶער רַמָ״א זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ וָואס אִיז גֶעוֶוען רָב אִין דִי שְׁטָאט קְרָאקָא, פְּלֶעגְט אַלְץ אַחֲרָיוּת זַייעֶנְדִיג דֶער רָב פוּן שְׁטָאט, אַרוּמְגֵיין פּוּרִים בַּיינַאכְט, דֶערְמַאנֶען דֶעם עוֹלָם צוּ בֶּענְטְשְׁן אוּן צוּ דַאוֶנְעֶן מַעֲרִיב; וַוייל פּוּרִים אִיז אָפֶען אַלֶע עוֹלָמוֹת, אוּן מֶען קֶען פּוֹעֵל׳ן בַּיים בַּאשֶׁעפֶער אוּן בַּאקוּמֶען יֶעדֶע זַאךְ וָואס מֶען וִויל, מֶען דַארְף נָאר אוֹיסְנוּצְן דִי צַייט. דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט

(לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן קצג; שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן סב): דִי מַחְשָׁבָה פוּן אַ מֶענְטְשׁ אִיז אַזוֹי שְׁטַארְק, אַז אוֹיבּ טְרַאכְט עֶר מִיטְן גַאנְצְן מַחְשָׁבָה עֶפֶּעס, וֶועט עֶר עֶס הָאבְּן, אוּן אַז עֶר וִויל גֶעלְט, וֶועט עֶר הָאבְּן גֶעלְט.

אַזוֹי אוֹיךְ דַארְף מֶען זֵייעֶר אַכְטוּנְג גֶעבְּן נִישְׁט צוּ שֶׁעדִיגְן אָדֶער שְׁלָאגְן אַן אַנְדֶערְן, וָואס דָאס קוּמְט פָּשׁוּט פוּן רִשְׁעוּת אוּן פוּן זִיךְ וֶועלְן נוֹקֵם זַיין, נָאר אַ גַאנְץ יָאר שֶׁעמְט עֶר זִיךְ דָאס צוּ טוּהְן, טוּט עֶר דָאס פּוּרִים מִיטְן אוֹיסְרֵייד אַז עֶר אִיז שִׁיכּוֹר. אָבֶּער דֶער סִימָן אַז מֶען אִיז בֶּאֱמֶת שִׁיכּוֹר אִיז וֶוען מֶען קִישְׁט אַ צְוֵייטְן, אוּן מֶען זָאגְט אִים: אִיךְ הָאבּ דִיר אַזוֹי לִיבּ וְכוּ'.

ה.

אַזוֹי אוֹיךְ דַארְף מֶען זֵייעֶר אַכְטוּנְג גֶעבְּן פּוּרִים, נִישְׁט חָלִילָה צוּ מַאכְן לֵיצָנוּת אוּן חוֹזֶק פוּן עֶרְלִיכֶע אִידְן, אַזוֹי וִוי מֶען זֶעהְט לֵיידֶער עַזוּת פֶּנִימֶ'ער וָואס וַואגְן זִיךְ רַחְמָנָא לִצְלָן צוּ מַאכְן לֵיצָנוּת אוּן גֶעשְׁפֶּעט אִין פְּרָאנְט

פוּן גְרוֹיסֶע צַדִיקִים מַנְהִיגֵי יִשְׂרָאֵל, וָואס הָאבְּן זִיךְ מוֹסֵר נֶפֶש גֶעוֶוען פַארְן בַּאשֶׁעפֶער, אוּן מֶען לֵייגְט דָאס אָן, אַלְץ ׳מִנְהָג יִשְׂרָאֵל׳ פוּן מַאכְן אַ פּוּרִים רָב, וָואס בֶּאֱמֶת הָאט דָאס נִישְׁט קַיין מְקוֹר, אַדְרַבָּה אַז מֶען אִיז זוֹכֶה אוּן מֶען גֵייט צוּ אַ צַדִיק פּוּרִים, זָאל מֶען גוּט צוּלֵייגְן דֶעם אוֹיעֶר אוּן הֶערְן וָואס עֶר זָאגְט, וֶועט מֶען הֶערְן אַזַאלֶעכֶע זַאכְן וָואס אַ גַאנְץ יָאר הֶערְט מֶען נִישְׁט. אִיךְ הָאבּ אַלֵיין גֶעהֶערְט פּוּרִים פוּנֶעם הֵיילִיגְן סַאטְמַארֶען רֶבִּי׳ן זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ בִּשְׁעַת עֶר אִיז שׁוֹין גֶעוֶוען בְּגִילוּפִין, מִיט דֶעם לָשׁוֹן: אֵיין זַאךְ וֵוייסְט דֶער בּוֹרֵא-כָּל-עוֹלָמִים, אַז אִיךְ הָאבּ קֵיינְמָאל נִישְׁט גֶעהַאט קַיין שְׁלֶעכְטְן גֶעדַאנְק.

ו.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן יז): שַׁבָּת דַארְף מֶען זַיין מוֹרָא׳דִיג פְרֵיילִיךְ; אוּן מֶען זֶעהְט אַז דֶער שָׂטָן פַארְלֵייגְט זִיךְ אוּן לוֹיפְט אַרוּם יֶעדְן עֶרֶב שַׁבָּת אִין אַלֶע אִידִישֶׁע שְׁטוּבֶּער, אוּן עֶר אַרְבֶּעט אָן אַז עֶס זָאל

זַיין דָארְט מַחְלוֹקֶת, מֶען טְשֶׁעפֶּעט זִיךְ מִיט דִי וַוייבּ וְכוּ׳, אַזוֹי אַז דִי גַאנְצֶע שַׁבָּת אִיז שׁוֹין צוּשְׁטֶערְט (עַיֵין מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע סִימָן ד, אוֹת קמ), דֶערְפַאר דַארְף מֶען פְּרוּבִּירְן מִיט אַלֶע כּוֹחוֹת, אוּן אַסַאךְ בֶּעטְן דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, צוּ זַיין נָאר פְרֵיילִיךְ אִין שַׁבָּת, בִּפְרַט דֶעם שַׁבָּת זָכוֹר, דַארְף מֶען שׁוֹין זַיין זֵייעֶר פְרֵיילִיךְ אִין שְׁטוּבּ.

אוּן נָאכְדֶעם פּוּרִים אַלֵיין דַארְף מֶען דָאךְ אַוַודַאי זַיין מוֹרָא׳דִיג פְרֵיילִיךְ, דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי מָרְדְכַי׳לֶע נַאדְבוּרְנֶער זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הָאט גֶעזָאגְט: וֶוען אִיךְ זָאל ווִיסְן אִין דִי יוּגֶענְט וָואס הֵייסְט מְשַׂמֵחַ זַיין אַ אִיד, וָואלְט אִיךְ אַ גַאנְץ פּוּרִים נָאר גֶעוֶוען פַארְנוּמֶען מְשַׂמֵחַ צוּ זַיין אוּן פְרֵיילִיךְ מַאכְן אִידְן, וַוייל דֶער עִיקָר עֲבוֹדָה פוּן פּוּרִים אִיז נָאר ׳שִׂמְחָה׳, אוּן אַפִילוּ דָאס וֵויינֶען דַארְף אוֹיךְ נָאר זַיין מִיט שִׂמְחָה (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן קעה).

מֶען קֶען זִיךְ נִישְׁט פָארְשְׁטֶעלְן דָאס גְרוֹיסְקֵייט פוּנֶעם הֵיילִיגְן טָאג פּוּרִים, דֶער הֵיילִיגֶער סַאטְמַארֶער רָב זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הָאט אַמָאל גֶעזָאגְט פּוּרִים: אִיךְ זָאל נִישְׁט

אַרָאפְּקוּמֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט נָאר צוּ הֶערְן אֵיינְמָאל דִי מְגִילָה לֵיינֶען אִיז שׁוֹין גֶעוֶוען כְּדַאי.

צַדִיקִים זָאגְן: דִי לָשׁוֹן 'מְגִילַת אֶסְתֵּר' וַוייזְט אוּנְז, אַז דִי מְגִילָה אִיז 'מְגַלֶה' אוּן דֶעקְט אוֹיף דִי 'הַסְתָּרָה' וָואס אִיז בַּאהַאלְטְן פוּן אוּנְז, (עַיֵין לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א' סִימָן נו). אַזוֹי אוֹיךְ וֶוערְט גֶעבְּרֶענְגְט (מִדְרָשׁ אֶסְתֵּר רַבָּה ג, י; מְגִילָה ט"ו ע"א): וואוּ עֶס שְׁטֵייט 'הַמֶלֶךְ' אִין דִי מְגִילָה, גֵייט דָאס אַרוֹיף אוֹיף דֶעם בַּאשֶׁעפֶער וָואס עֶר אִיז דֶער קֶענִיג פוּן דִי וֶועלְט.

ז.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן עד): פּוּרִים אִיז דִי הַתְחָלָה פוּן אַלֶע יָמִים טוֹבִים; אַ צַייט וָואס מֶען קֶען אָנְהֵייבְּן פוּן אָנְפַאנְג, וֶועגְן דֶעם אִיז פּוּרִים רָאשֵׁי תֵּיבוֹת: **מִ'מִּצְרַיִם וְ'לֹא יֵ'רָאוּ פָּ'נַי רֵ'יקָם** (שְׁמוֹת כג, טו). אֲפִילוּ אַ מֶענְטְשׁ אִיז גֶעוֶוען אִין מִצְרַיִם קֶען עֶר אַלֶעס פַארְרֶעכְטְן, בִּפְרַט מִיט דִי מִצְוָה פוּן 'צְדָקָה'. דֶער

הֵיילִיגֶער בֶּעלְזֶער רָב, רֶבִּי יִשָּׂכָר דוֹב זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, הָאט גֶעזָאגְט: אַז אַ אִיד גֵייט נָאךְ צְדָקָה אִין אַלֶע פִיר עֶקְן פוּן שְׁטָאט, פַּטֶרְ'ט עֶר פוּן זִיךְ דִי ד' מִיתוֹת בֵּית דִין: סְקִילָה, שְׂרֵיפָה, הֶרֶג, וְחֶנֶק. וָואס עֶס קוּמְט זִיךְ פַאר אַ מֶענְטְשׁ וֶוען עֶר טוּט עֲבֵירוֹת.

חַזַ"ל זָאגְן (כְּתוּבוֹת ל'): וֶוען דִי בֵּית הַמִקְדָשׁ אִיז גֶעשְׁטַאנֶען אִיז גֶעוֶוען דִי סַנְהֶדְרִין, אוּן מֶען הָאט דַן גֶעוֶוען יֶעדְן וָואסְפַארַא מִיתָה עֶס קוּמְט אִים, אָבֶער אַפִילוּ יֶעצְט וֶוען עֶס אִיז שׁוֹין נִישְׁט דָא דִי סַנְהֶדְרִין, דָאךְ אִיז אָבֶער דָא דִי עוֹנֶשׁ פוּן דִי ד' מִיתוֹת, אוּן עֶס אִיז נִישְׁט הֶפְקֵר, עֶס פַאסִירְט אַן עֶקְסִידֶענְט מִיט אַ קַאר, אָדֶער אַ 'שְׂרֵיפָה', אָדֶער מֶען אִיז דֶערְשְׁטִיקְט גֶעוָוארְן, דֶערְטְרָאנְקְן גֶעוָוארְן, אָדֶער גֶע'הַרְגֶ'עט גֶעוָוארְן רַחְמָנָא לִצְלָן, דָאס אַלֶעס אִיז מִיט אַ חֶשְׁבּוֹן. אָבֶער אַז אַ אִיד גֵייט אִין אַלֶע פִיר עֶקְן פוּן שְׁטָאט נָאךְ צְדָקָה נֶעמְט עֶר דָאס אַלֶעס אַרָאפּ פוּן זִיךְ.

וֶועגְן דֶעם דַארְף מֶען אוֹיסְנוּצְן דֶעם גְרוֹיסְן טָאג פוּן פּוּרִים, אָדֶער מֶען זָאל גֵיין נָאךְ צְדָקָה, אָדֶער מֶען זָאל

רֶעדְן צוּם בַּאשֶׁעפֶער, אָדֶער מְחַזֵק זַיין אִידְן אוּן זֵיי פְרֵיילִיךְ מַאכְן, אָבֶער נִישְׁט סְתַּם מַאכְן לֵיצָנוּת אוּן זִיךְ נַארִישׁ מַאכְן אוֹיפְן חֶשְׁבּוֹן פוּן אַ צְוֵוייטְן אִיד, וָואס דָאס אִיז זֵייעֶר הַארְבּ.

ח.

דֶער זֹהַר הַקָדוֹשׁ זָאגְט (תִּקוּנִים נ״ז ע״ב): **פּוּרִים** אִיז גְרֶעסֶער פוּן יוֹם כִּיפּוּר, וָואס מֶען רוּפְט דָאס יוֹם כְּ׳פּוּרִים – אַ טָאג אַזוֹי וִוי פּוּרִים. דַארְף מֶען פַארְשְׁטֵיין וִוי אַזוֹי קֶען דָאס זַיין, יוֹם כִּיפּוּר אִיז מֶען דָאךְ מוֹחֵל דִי עֲבֵירוֹת פוּן אַ מֶענְטְשׁ?! נָאר וַוייל יוֹם כִּיפּוּר אִיז מֶען טַאקֶע מְכַפֵּר אוֹיף אַלֶע עֲבֵירוֹת **׳בֵּין אָדָם לַמָקוֹם׳**, וָואס אַ מֶענְטְשׁ הָאט זִיךְ פַארְזִינְדִיגְט אַקֶעגְן אֵייבֶּערְשְׁטְן אַלֵיין, אוֹיבּ גְלֵייבְּט עֶר אַז דִי טָאג אִיז מְכַפֵּר [אוּן עֶר זָאגְט ווִידוּי] אִיז מֶען אִים אוֹיף אַלֶעם מוֹחֵל (רַמְבַּ״ם שְׁגָגוֹת פֶּרֶק ג, הַלָכָה י). אָבֶער אוֹיף עֲבֵירוֹת פוּן **בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ** – אַ מֶענְטְשׁ הָאט גֶעטְשֶׁעפֶּעט אַן אַנְדֶערְן, אִיז יוֹם כִּיפּוּר נִישְׁט

מְכַפֵּר בִּיז עֶר בֶּעט יֶענֶעם אִיבֶּער (יוּמָא דַף פה ע״ב). כָּל שֶׁכֵּן אַז מֶען טְשֶׁעפֶּעט אַ רֶבִּי׳ן רַחְמָנָא לִצְלָן, און מֶען רֶעדְט אוֹיף אִים, הֶעלְפְט נִישְׁט אוֹיף דֶעם יוֹם כִּיפּוּר, און מֶען וֶועט נָאךְ טַייעֶר בַּאצָאלְן דֶערְפַאר דָא אוֹיף דֶער וֶועלְט, אַמָאל לַיידְט מֶען פון דִי קִינְדֶער, פון דִי וַוייבּ, פון שְׁכֵנִים, און מֶען כַאפְּט נִישְׁט אַז אַלֶעס הָאט אַ פּוּנְקְטְלִיכְן חֶשְׁבּוֹן, וֶועגְן דֶעם דַארְף מֶען מוֹרָא׳דִיג שְׁטַארְק אַכְטוּנְג גֶעבְּן נִישְׁט חָלִילָה זִיךְ אִיבֶּערְדְרֵייעֶן און אָנְהֵייבְּן צוּ רֶעדְן, אָדֶער מְזַלְזֵל זַיין אִין דֶעם אֵייגֶענֶעם רֶבִּי׳ן וָואס הָאט דִיךְ גֶעהָאלְפְן, און זִיךְ מוֹסֵר נֶפֶשׁ גֶעוֶועזְן דִיר אַ טוֹבָה צוּ טוּהְן.

אָבֶּער פּוּרִים טוּט מֶען ׳תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה׳, מֶען אִיז מְחַזֵּק אֵיינֶער דֶעם אַנְדֶערְן, וָואס דָאס אִיז דִי מִצְוָה פון ׳מַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים, מִשְׁלוֹחַ מָנוֹת׳, מֶען זָאל זִיךְ אוֹיסְגְלַייכְן אֵיינֶער מִיט אַנְדֶערְן, אַזוֹי וִוי מֶען זֶעהְט טַאקֶע, אַז פּוּרִים נֶעמְט מֶען זִיךְ אַרוּם און מֶען קִישְׁט זִיךְ אֵיינֶער דֶעם אַנְדֶערְן און מֶען בֶּעט זִיךְ אִיבֶּער, מִמֵילָא וֶוערְט שׁוֹין פַארָאכְטְן דִי עֲבֵירוֹת פון ׳בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ׳, וֶועגְן דֶעם אִיז פּוּרִים נָאךְ גְרֶעסֶער פון יוֹם כִּיפּוּר.

ט.

חֲזַ״ל זָאגְן (שׁוֹחֵר טוֹב מִשְׁלֵי, ט): אַלֶע יָמִים טוֹבִים וֶועלְן בָּטֵל וֶוערְן, אָבֶּער פּוּרִים וֶועט קֵיינְמָאל נִישְׁט בָּטֵל וֶוערְן. שְׁטֶעלְט זִיךְ אַ שְׁאֵלָה, מִיר וֵוייסְן דָאךְ אַז אֵיינְס פוּן דִי דְרַייצְן עִיקָרִים פוּן אֶמוּנָה אִיז, אַז קַיין אֵיין טְרָאפּ פוּן דִי תּוֹרָה וֶועט זִיךְ נִישְׁט טוּישְׁן, אַזוֹי וִוי מִיר זָאגְן: אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵימָה, שֶׁזֹּאת הַתּוֹרָה לֹא תְּהֵא מוּחְלֶפֶת, וְלֹא תְהֵא תּוֹרָה אַחֶרֶת מֵאֵת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. אוֹיבּ אַזוֹי וָואס הֵייסְט אַז אַלֶע יָמִים טוֹבִים וֶועלְן בָּטֵל וֶוערְן?!

נָאר דִי הֵיילִיגֶע רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן ד): יֶעדֶע יוֹם טוֹב רוּפְט דֶעם בַּאשֶׁעפֶער, אוּן עֶס אִיז מְגַלֶּה פַאְרן מֶענְטְשׁ אַז עֶס אִיז דָא אַ בַּאשֶׁעפֶער אוֹיף דֶער וֶועלְט, אוּן אַלֶעס וֶוערְט גֶעפִירְט אִינְגַאנְצְן אַזוֹי וִוי דֶער בַּאשֶׁעפֶער וִויל; אוּן דָאס בְּרֶענְגְט אַרַיין אִין אַ מֶענְטְשׁ אַ מוֹרָא׳דִיגֶע שִׂמְחָה. אָבֶּער פּוּרִים וִויבַּאלְד מֶען מֶעקְט אוֹיס דֶעם אֵייגֶענֶעם עֲמָלֵק וָואס מֶען הָאט אִין זִיךְ, וָואס דָאס זֶענֶען דִי אַלֶע סְפֵיקוֹת אוּן קַשְׁיוֹת וָואס אַ מֶענְטְשׁ הָאט, מְמֵילָא בַּאקוּמְט מֶען אַזַא מִין שִׂמְחָה, אַז קֶעגְן דִי גְרוֹיסֶע

שִׂמְחָה וֶוערְט בָּטֵל דִי שִׂמְחָה פוּן דִי דְרֵיי יָמִים טוֹבִים, וָואס אִיז אוֹיךְ אַ צַייט פוּן שִׂמְחָה, דָאךְ וֶועט דָאס בָּטֵל וֶוערְן צוּ דִי שִׂמְחָה פוּן פּוּרִים, אוּן דָאס וֶועלְן מִיר זוֹכֶה זַיין בַּיי דִי גְאוּלָה.

דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל הֶעלְפְן אַז מֶען זָאל שׁוֹין זוֹכֶה זַיין צוּ דֶערְלֶעבְן דָאס צוּ זֶעהְן מִיט דִי גְאוּלָה שְׁלֵימָה בְּקָרוֹב.

~תַּם וְנִשְׁלַם שֶׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם~

הספר
הקדוש הזה

נדפס לטובת נשמת בעל מחבר
של הספר הזה מאור עינינו,
חיות נפשינו, עטרת ראשינו, כבוד
קדושת מרן הגה"ק רבי

אליעזר שלמה

בן רבי

מנחם זאב

זצוקללה"ה
נלב"ע י"ד שבט תשע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

הספר הקדוש הזה נדפס לזכות

מורינו **ראש הישיבה** שליט"א
וזוגתו
אסתר גיטל תחי',
וילדיהם
שלמה ומשפ',
אלחנן חיים ומשפ',
מרים העניא זיסל ומשפ',
שמעון, נחמן נתן, יצחק דוד, צבי,
רחל לאה, יוסף, מנחם, יחזקאל.

הקדוש ברוך הוא ימלא
את כל משאלות לבם לטובה
ויתברכו מפי עליון
בבני חיי ומזוני רוויחא
ויזכו לרות רוב נחת דקדושה
מכל יוצאי חלציהם
אמן כן יהי רצון

בס"ד

איר קענט באקומען דעם שטארק
אויפגעכאפטע וועכנטליכע

קרית ברסלב בלעטל

פרייליכע נייעס!

יעדן וואך
ביי אייער
טיר

פאר בלויז
$3.99

תוכנ'דיג און ציענדיג
וואס איר וועט נישט טרעפן אין ערגעץ
אדרבה איבערצייגט אייך אליין

צו סובסקרייבן רופט יעצט אריין
אדער שיקט א טעקסט צו:

718·387·2691

SUBSCRIBE@KERENHADFUSA.ORG

282 • DESIGN | 845.406.4250